

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

У НУМАРЫ

Каналёў шукае сустрэчы з Грызловым, а Сідорскі паехаў да Лужкова

Кіраўнікі лукашэнкаўскай адміністрацыі актывізуюць кантакты на расейскім накірунку. **Старонка 12.**

Расея бярэ беларусаў хітрасьцю

«Россельхознадзор» стаўся прыладаю, з дапамогай якой расейцы абышлі толькі што, 23 сакавіка, падпісанья пагадненьні аб адмене абмежаваньняў ў гандлі. **Старонка 13.**

Украіна між дэмакратыяй і постсавецчынай

Юшчанка распусьціў Вярхоўную Раду, каб дарабіць рэвалюцыю.

У адрозьненне ад аналягічных канфліктаў у Беларусі і Расеі, бакі не выходзяць за рамкі прававога поля. Нягледзячы на грозную рыторыку, яны заяўляюць пра гатоўнасьць падпарадкавацца любому вэрдыкту судовае галіны ўлады.

У рэальнасьці ж у сытуацыі грамадзянскай пасіўнасьці вынік процістаяньня будзе залежаць ад пазыцыі сілавікоў і фінансавых магнатаў. **Старонка 8.**

Прыхільнік Віктара Януковіча вітае свайго лідэра на выхадзе зь Вярхоўнай Рады.

Што пакажа ТВ «Белсат»

Першы ў гісторыі незалежны спадарожнікавы тэлеканал па-беларуску стартуе ўвосень. **Старонка 11.**

Што азначае Вялікдзень

Велікоднае пасланьне айца Аляксандра Надсана. **Старонка 2.**

Як беларускія палітыкі сьвяткуюць Вялікдзень?

Старонка 21.

Каханьне ў вёсцы пракажоных

Ёна 53 гады замужняга жыцьця штодня карміла мужа з лыжкі, бо ён, скалечаны праказай, ня мог есьці сам. Рэпартаж з апошняга паселішча пракажоных у Эўропе. **Старонка 22.**

Пра трагедыю ў Самалі зь першых вуснаў

Беларусь хавала лётчыкаў. **Старонка 18.**

Аднарукі бандыт

БТ паказала рэпартаж, як лідэр ПКБ Сяргей Калякін сядзіць ля гульнявых аўтаматаў. **Старонка 12.**

Што для нас азначае Вялікдзень

Велікоднае пасланьне Апостальскага візытара беларусаў-каталікоў замежжа айца **Аляксандра Надсана**.

Радзьё «Свабода» правяло апытаньне сярод слухачоў на тэму «Што для вас перш за ўсё азначае Вялікдзень?». Слухачам прапанавалася прагаласаваць за адзін з наступных магчымых адказаў: «пост і малітва, духоўнае сьвята», «магчымасьць дараваць і прасіць дараваньня», «фарбаваньня яйкі і булкі» і «я не сьвяткую». Адкінуўшы апошні адказ тых (а іх, на жаль,

аказаўся вялікі адсотак), для каго гэтае сьвята ня мае значэньня, разгледзім тры першыя. У першым выпадку трэба сказаць, што кожнае рэлігійнае сьвята ёсьць духоўным, а пост і штодзённая (а ня толькі на сьвята) малітва — неабходная перадумова духоўнага росту верніка. Калі гаворка пра «магчымасьць дараваць і прасіць дараваньня», дык ці ж мы ў што-

дзённай малітве, якую навучыў нас сам Госпад Ісус Хрыстос, ня кажам: «І адпусьці нам грахі нашыя, як і мы адпускаем вінаватым нашым»? Такім чынам, для Вялікадня, паводле апытаньня на «Свабодзе», характэрнымі застаюцца «фарбаваньня яйкі і булкі»... Насамрэч, гэтая прапавышняя атрымала найбольш галасоў. Вось да якіх нечаканых вывадаў прыводзяць нас часам апытаньні грамадзкай думкі.

Што ж тады для нас азначае Вялікдзень? Сьвяты Ян Дамаскін пачынае свой Велікодны гімн наступнымі словамі: «Уваскрасеньня дзень! Прасьвет-

The United Nations Development Programme (UNDP) is the UN's global development network, advocating for change and connecting countries to knowledge, experience and resources to help people build a better life. We are on the ground in 166 countries, working with them on their own solutions to global and national development challenges. As they develop local capacity, they draw on the people of UNDP and our wide range of partners.

UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME IN BELARUS

announces three full-time vacancies within the Project funded by the European Commission

“Promotion of a wider application of international human rights standards in the administration of justice in Belarus”

The two-year long Project aims to improve the administration of justice in Belarus by: enhancing the access of justice sector professionals to information on international human rights standards and case-law; exposing the justice sector professionals to the best international practices; developing recommendations on further improvement of the national legislation and its implementation; promoting better understanding of the role of the judiciary in a democratic law-abiding state by the general public.

PROJECT MANAGER

Assumes overall responsibility for successful project implementation, efficient day-to-day management, achievement of the planned outputs, coordination and supervision of the project activities in accordance with UNDP and EC rules and procedures.

Qualifications and skills:

- University degree in law, or similar;
- Experience (at least one year) of managing international technical assistance projects;
- Experience of working in/with administration of justice in Belarus is an asset;
- Acquaintance with administration of justice in other countries (preferably European), as well as specialization in human rights and/or gender equality is an asset;
- Excellent written and spoken Belarusian/Russian and English;
- Outstanding organizational skills;
- Good computer skills.

ASSISTANT ON JURIDICAL ISSUES

Works under the guidance and supervision of the Project Manager and is responsible for providing substantial inputs into discussions and analytical work related to the development of recommendations to improve the national legislation and law enforcement in the area of administration of justice.

Qualifications and skills:

- University degree in law;
- Academic degree in law is an asset;
- Experience (at least three years) of working in/with administration of justice in Belarus;
- Extensive knowledge of international human rights standards related to administration of justice, as well as acquaintance with administration of justice in other countries (preferably European);
- Good written and spoken Belarusian/Russian and English;
- Good analytical and writing skills.

ADMINISTRATIVE ASSISTANT

Works under the guidance and supervision of the Project Manager and is responsible for daily assistance in financial and administrative matters in accordance with UNDP and EC rules and procedures.

Qualifications and skills:

- University degree, preferably in management, public administration or finance;
- at least one year of working experience in the field of administration and/or finance
- Experience of financial or administrative work within international technical assistance projects is an asset;
- Good command of spoken and written Belarusian/Russian and English;
- Good organizational, administrative and planning skills;
- Good knowledge of MS Word and Excel.

Duration of contracts (for each vacancy): 12 months with possible extension based on performance evaluation.

For detailed Job Descriptions please visit the web site of UN Office in Belarus at <http://www.un.by/vacancy/> Qualified candidates should submit their applications in English (a cover letter and a CV) to the attention of Human Resources Associate, UN Office in Belarus, 17 Kirov St., 6th floor, Minsk, Belarus 220030, fax: 226-03-40, e-mail: fo.blr@undp.org by closing date **19 April 2007 to be eligible for consideration. Only short-listed candidates will be contacted.**

лімся, людзі: Пасха Гасподняя, Пасха! Бо вась ад сьмерці да жыцьця і ад зямлі на неба Хрыстос Бог узняў нас, якія яем песьню перамогі».

Пасха — габрэйскае слова, якое для габрэйў азначала выхад з эгіпецкай няволі да абяцанай зямлі пад кіраўніцтвам Майсея. Для нас яно набыло большае, глыбейшае значэньне: выхад з няволі сьмерці пад кіраўніцтвам Бога, які стаўся чалавекам, каб зрабіць нас удзельнікамі свайго боскага жыцьця. Вялікдзень — гэта акт абнаўленьня ўсяго тварэньня ў Богу.

Безумоўна, гэты акт абнаўленьня не прыйшоўся лёгка. Яго апярэджвалі паку-

ты і крыжовая сьмерць нашага Збаўцы. А паколькі «вучань ня большы за настаўніка», дык і нам не пазьбегнуць цяжкасьцяў у гэтым жыцьці. Аднак нават у самыя цяжкія хвіліны нас не павінна пакідаць упэўненасьць у нашай апошняй мэце.

Герой аповесьці Васіля Быкава «Трэцяя ракета», адзіны беларус у невялікай шматнацыянальнай вайскавай адзінцы, успамінаючы сваю далёкую бацькаўшчыну, разважаў: «І ў гэтым невялічкім разьліку я заўсёды нашу ў сабе стрыманы, маўклівы гонар, што я — беларус. Я не крыўдую, калі, сказаўшы ня так якое рускае слова, чую ад Задарожнага аб-

разьлівае «трапка», — хай сабе не скажу гэтак прыгожа, як ён, але ёсьць у мяне свая вартасьць, і ён, як бы ні хацеў, ня можа абразіць мяне». Нешта падобнае, але ў далёка шырэйшым кантэксьце нашага Боскага пакліканьня, сустракаем у сьвятога Паўла: «Ні сьмерць, ні жыцьцё, ні анёлы, ні ўлады, ні сілы... ні якое другое стварэньне ня зможа адлучыць нас ад любові Божае, што ў Хрысьце Ісусе, Госпадзе нашым» (Рым 8:38-39). Вось гэта і ёсьць сутнасьць сьветлага і радаснага сьвята Вялікадня.

Вялікдзень 2007 г.
а. Аляксандар Надсан

Што такое Пасха?

Вялікдзень таксама называюць Пасхаю, словам габрэйскага паходжаньня, якое азначае «пераход».

Хрысьціянскі Вялікдзень — гэта сьвята пераходу ад няволі сьмерці да свабоды вечнага жыцьця, сьвята аднаўленьня ўсяго тварэньня ў Хрысьце Ісусе.

Пасха — габрэйскае сьвята, што адзначалася ў гонар зыходу народу Ізраілю з эгіпецкай няволі.

Штогод габрэі сьвяткуюць Пэсах у 14 дзень месяца нісана. У той самы дзень быў расьпяты Хрыстос. Ад таго часу хрысьціяне пачалі адзначаць свой Вялікдзень.

Першая Пасха — гэта пераход габрэйў праз Чырвонае Мора пад кіраўніцтвам Майсея, які вывёў іх з ягпскай няволі да абяцанай зямлі. Другая Пасха, Вялікдзень, — гэта таксама пераход, гэтым разам пад кіраўніцтвам Хрыста, ад сьмерці да вечнага боскага жыцьця.

Велікодны стол

На сьвята асьвячаюць самыя розныя стравы: пірагі, мяса, сала, сыр, соль і ў першую чаргу, вядома, яйкі, пафарбаваныя галоўным чынам у адвары цыбульніка ці кары дрэваў, што надавала ім чырвоны колер (бываюць і «пісанкі» — яйкі, размаляваныя рознымі ўзорамі). Яйка пры асьвячэньні варту крышачку аблупіць, каб «сьвятасьць прайшла ў яго». Старонка 21.

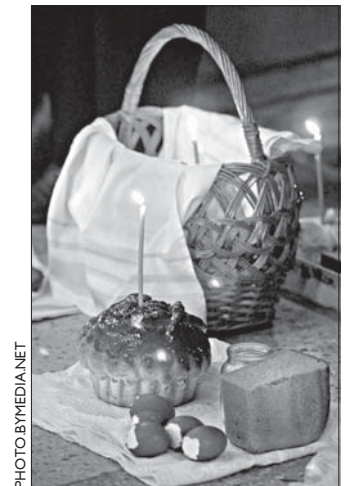

PHOTO BY MEDIA.NET

Перазагрузка Беларусі

Беларусы робяць посьпех за посьпехам у стварэньні нацыі. Пра новую культурную сытуацыю піша **Сяргей Богдан**.

Адна з асноўных катэгорыяў заходняга мысьленьня, пісаў іранскі філёзаф Ларыджані, — гэта крызіс. Жывучы ў краінах з найвялікшымі даходамі на душу насельніцтва, эўрапейцы няспынна гавораць пра крызісы і пошукі выйсьця. Гэтае ліхаманкавае вынаходжаньне крызісаў ды пошукі іх вырашэньняў спрычынілася некалі да наймавернага матэрыяльнага ўздыму заходнеэўрапейскае цывілізацыі. Калі ў іншых частках сьвету іх жыхары не тлумілі сабе галовы і лічылі, што бананы ды рыс добра растуць і так, эўрапейцы раскруцілі гонку вынаходніцтваў, спаборнічаючы часам самі з сабой, ды і заваявалі сьвет.

Прамовы пра крызісную сытуацыю зь беларускай мовай я, малады чалавек, чую, колькі сябе памятаю. Але параўноўваючы ранейшае і цяпераш-

ня становішча беломовы, я пераконваюся ў слушнасьці «крызіснай тэорыі». Колькі б мы ні кпілі з адраджэнскай рыторыкі пра «крызіс беларушчыны» і яе носьбітаў, але яна была плённай. Беларусы адчулі крызіс і пачалі зь ім змагацца. Бракуе нам пакуль толькі ўпэўненасьці ў сваіх сілах. І пазытыўнага мысьленьня.

Адраджэньне: лік у нашу карысьць

Балаяс моўнага і культурнага змаганьня можна параўнаць па двух напрамках — намінальным і фактычным.

Намінальна прынята лічыць, што адраджэньне пачатку 1990-х катастрофічна скончылася рэфэрэндумам 1995 году. Наклады субсыдаваных дзяржавай кніжак пайшлі ўніз, а беларускі

друк звужыўся да купкі выданьняў. Аднак гэтыя адмоўныя моманты пераацэна пераважанымі шэрагам пералічаных ніжэй станоўчых дасягненьняў.

1) **Мова пазбавілася плебейскага і вясковага статусу.** Беларуская мова мадэрнізуецца і абжыла гарады. Колькі б ні рамантызавалі вёску ды сялянаў, але толькі адмова ад прыярытэтнае «вясковае» арыентацыі ў літаратуры і мове дазволіла яе здаравіць і зрабіць прывабнай. Вядома, вёска і сяляне — частка любое нацыі, але кожная частка павінна займаць прапарцыйнае сваёй ролі месца ў нацыянальным палітычным, эканамічным і культурным жыцьці. У любой мадэрнай нацыі, у тым ліку беларускай, вёсцы належыць невялікае месца, бо такія ўжо абставіны эпохі.

Зьмяненні адбыліся і ў сфэры сацы-

Перазагрузка Беларусі

Працяг са старонкі 3.

альнага статусу мовы. Далучэнне да белмоўнае культуры маладога гарадскога пакалення і далейшая русіфікацыя ніжэйшых слаёў насельніцтва прывялі да таго, што белмова стала атажамлівацца з пэўным жыццёвым поспехам і асьветаі, а не з сацыяльнай занярдбанасцю. Пры гэтым, натуральна, змянілася і сама мова.

2) **Аднавіўся дэрусіфікаваны, не-савецкі стандарт беларускае мовы**, і ўсталяваўся пэўны новы канон літаратурнае мовы, што дазваляе апэраваць ёй ва ўсіх сферах жыцця сучаснага грамадства. Рэфармаваная наркамаўская вэрсія застаецца ў школах і афіцыйных установах, але фактычна ўсё больш саступае свае пазыцыі ў творчым жыцці і грамадзкім карыстанні. Клясычны варыянт паспяхова адраджаецца пасля дзесяцігодзьдзяў забароны. Абсалютна нармалёвы стан пэўных разыходжаньняў у клясычным правапісе пасля доўгага пэрыяду адсутнасці магчымасцяў яго ўзгаднення ня трэба ўспрымаць як нешта анамальнае, пагатоў, што ён не перашкаджае разуменню.

Нам часам моцна замінае засвоенае ў схільных да ўніфікацыі грамадствах Расейскае імперыі і СССР, дзе мы так доўга жылі, імкненне мець АДЗІНУЮ норму — адразу і назаўжды. Вядома, мусіць існаваць пэўны канон, але ён паўстане ў працэсе творчых пошукаў, а абгрунтаваньня адхіленьні ня мусяць лічыцца нечым абсалютна адмоўным. Паспяхова існуюць мовы, дзе наагул некалькі варыянтаў ня тое што правапісу, але і літаратурнае мовы. Згадайма, як цягам тысячагодзьдзяў захоўвалася непарыўнасьць кітайскае моўнае і культурнае традыцыі аж да камуністычнае рэформы мовы 1940-х гадоў. Герогліфы малявалі аднолькава, а чыталі іх па-рознаму ў розных раёнах. Таму варыянтнасьць сама па сабе ня ёсьць перашкодай адзінству і разьвіццю сьвядомае нацыі.

3) **Мова і культура набылі сьвядомых гаспадароў**, ці, дакладней, гас-

падары пачалі заяўляць свае правы. Многія ўстановы, арганізацыі і выданьні, што лічацца фармальнымі атрыбутамі кожнай сфармаванай нацыі, былі створаныя ў Беларусі яшчэ на пачатку мінулага стагодзьдзя не таму, што беларуская нацыя ўжо была сапраўды разьвілася да такой высокай ступені, каб мець іх, а таму што так пастанавіў саюжны цэнтар.

Напрыклад, той букет беларускіх выданьняў, што існаваў за саветамі, можа, і нагадваў па сваёй колькасьці ды вонкавым выглядзе культурны ляндышафт разьвітай нацыі, але па сутнасьці тыя выданьні былі інструмэнтамі рэжыму, а іх рэфармаваньне было амаль немагчымым праз прыроджаныя заганы. Таму й ня дзіва, што калі цэнтру ня стала — тыя нібыта нацыянальныя інстытуты захісталіся і нават часам заваліліся, як, напрыклад, многія літаратурныя выданьні. Калі крыху ўтрыраваць, дык гэта адпавядае таму, як рухнулі дзяржаўныя інстытуты ў многіх слабаразьвітых краінах пасля іх вызваленьня ад каляніяльнага прыгнёту. Людзі тамака не прынялі тыя фармальныя выбары, школы і сьвятлафоры, якія прынеслі ім белыя чужынцы **разам** з турмамі і кайданамі, як інструмэнт свайго панаваньня (так думалі вярхі) ці як непатрэбнасьць (як уважалі нізы).

Колькі б ні злавала каго такая паралель, аднак яна дарэчная, асабліва калі ўлічыць нізкі ўзровень мадэрнізацыі Беларусі і яе патрыярхальны характар. Паспалітыя беларусы таксама яшчэ зусім нядаўна не разумелі нават, на што ім асобная дзяржава (бо заўжды мелі справу толькі зь яе гвалтам ці прафанацыяй у выглядзе БССР), ня кажучы ўжо пра падсправазданнасьць улады, выбары і нацыянальны ўнівэрсытэт. Сёньня яны ўсьведамляюць іх неабходнасьць, бо працэс нацыянальнага і палітычнага сталеньня ідзе імклівым тэмпамі.

Мы яшчэ толькі будзем ствараць свае ўнівэрсытэты, бо ранейшыя савецкія ВНУ — гэта, зьольшага, рэшткі каляніяльнай эпохі, якія маюць сумнеўнае дачыненне да беларускай

культуры. Трэба рабіць усё нанова. Цяпер развальваецца каляніяльная спадчына, беларуская культура і нацыя разьвіваюцца на яе руінах.

І таму як можна бедаваць, што *толькі* 37 адсоткаў беларусаў на перапісе 1999 году казалі, што размаўляюць па-беларуску ў штодзённым жыцці — маўляў, адраджэньне правалілася? Чакайце. Цэлых 37 адсоткаў! Нягледзячы на ўсю дзяржаўную палітыку пасля 1995 году, фактычна насуперак ёй, дэкларавалі сваю беларускамоўнасьць (хай сабе часам і больш дэманстрацыйную, чым рэальную). Гэта — гіганцкі посьпех!

Адзін са складнікаў працэсу канструаваньня нацыі — гэта фармаваньне нацыянальнае мовы і дасягненне таго, каб грамадзяне трымаліся гэтай адзінай мовы. Дык вось, больш чым траціна насельніцтва Беларусі на 1999 год фактычна перасягнула гэта парог і гэта вельмі добры паказьнік. Гэта сьвядомае ідэнтыфікацыя. І не кажыце, што раней было больш тых, хто размаўляў па-беларуску. Несьвядомае карыстаньне дыялектамі беларускай мовы (якая да таго ж называецца самім яе носьбітам «рускай» ці «сваёй») — гэта зьява яшчэ данацыянальнага характару і яна ня можа быць параўнаная са сьвядомай дэкларацыяй пра выкарыстаньне беларускай мовы ўжо як мовы нацыі ў 1999 годзе.

4) **Вырасла новае пакаленьне творцаў і носьбітаў беларускае культуры**. Часам, каб пазбавіцца ад пэсымізму, дастаткова змяніць пункт гледжаньня на сытуацыю. Калі ўзяць афіцыйную, выкладзеную ў падручніках ці прадстаўленую на БТ вэрсію, чым ёсьць сучасная беларуская культура і літаратура, дык відовішча несутэснае — галерэя нябожчыкаў і сівых дзядоў. Але гэта адбываецца з-за пазьбяганьня ўкладальнікамі афіцыйнага канону маладых творцаў. Таму проста ня трэба меркаваць аб стане белкультуры па афіцыйных дзяржаўных крыніцах, але ўзяць тое, што выйшла за мінулыя гады — ад Балахонава да «Дзеяслова» — і параўнаць, ці мелі мы такое раней. Вядома, новае пакаленьне часам расчароўвае старэйшых у пытаньнях густу, але калі паміж бацькамі і дзецьмі было поўнае супадзеньне поглядаў? Сёньняшняя беларуская культура — гэта сучасная дынамічная культура, збудаваная, напрыклад, на такіх кітах, як «ARCHE», Глэбус і Інтэрнэт. Старая культурная сытуацыя зьнікла, але ж гэта ня значыць

заныпаду культуры. Яна проста абнавілася. І гора было б нам, калі б усё было інакш, а мы мелі аднаго толькі Караткевіча.

5) **Працэс развіцця культуры і мовы набыў натуральны характар.** Г.зн. без залежнасці ад дзяржаўных датацыяў. Вядома, сёння даводзіцца больш думаць пра грошы, але калі мы хочам самастойнасці, дык мусім за ўсё плаціць самі, не спадзеючыся на колішні рай дзярждатацыяў. Датацыі — значыць залежнасць, і калі мы іх пазбавіліся — значыць вызваліліся. Варта толькі адмовіцца ад спадзяванняў на дзяржаву (на гэта хварэюць многія беларускія нацыяналісты), і тут жа ў вачах прасвятлее — культура беларуская не занепадае, але адыходзіць ад дэфармацыяў, спрычыненых існаваннем у дзяржаўных рамках, калі гуслям пісалі законы. Дзяржава, якой мы яе ведалі ў расейскай, польскай, нямецкай, савецкай і постсавецкай іпастасях, была і пакуль застаецца апаратам гвалту. У бліжэйшыя дзесяцігоддзі сытуацыя ня зьменіцца, бо яшчэ доўга ня зьменіцца мысленне людзей. Дзяржава нам не дапаможа, і існаваць за яе кошт белкульту-

ра ў бліжэйшыя дзесяцігоддзі ня зможа. Што і лепш, бо дазволіць пазбегнуць многіх ідэалогічных дэфармацыяў. Бо часам складваецца ўражанне, што многія ў нас гатовыя рабіць беларусізацыю шляхам дзяржаўнага гвалту на ўзор русіфікацыі. Але гэта быў бы шлях у нікуды.

6) **Культура і мова адчыніліся сьвету.** Тысячы нашых суайчыньнікаў пачалі вучыцца за межамі краю і колішняе імперыі, беларуская культура расчыняецца сьвету і расчыняе для сябе сьвет па-за рамкамі традыцыйнага для сябе вясковага асяроддзя і імперскіх абшараў. Пра тое сьведчаць нават тыя ж падарожныя нататкі ці пераклады — пераклады яшчэ ніколі ня мелі такіх маштабаў ў беларускай літаратуры, а белмоўныя суайчыньнікі вандруюць па сьвеце і адчыняюць для нас іншыя культуры — ад фінскай да аўганскай. І гэта ўжо не эмігранты савецкага часу, выштурхнутыя з роднага асяроддзя, што пішуць невядома для каго, бо іх творы не даходзяць да радзімы. Не, гэта людзі, якія цягаюцца паміж рознымі культурамі, ладзячы камунікацыю. Гэтага беларуская культура ня мела ўжо колькі стагоддзяў,

абмежаваная межамі імперыяў і іх рэглямэнтам міжнацыянальных зносінаў за пасярэдніцтвам «старэйшага брата» ды яго «велькіго і могучага языка».

* * *

Беларуская культура мае посьпех. Ня трэба алярмізму. У працэсе любой дзейнасці варта свечасова заўважаць свае посьпехі і ганарыцца імі — гэта дапамагае ў працы. У беларусаў сёння ёсьць падстава для радасці. Каб развіць посьпех, нам трэба працягваць намаганьні ў стратэгічна слушна абраным некалі напрамку — то бок адраджаць грамадзянскую супольнасць, незалежную ад дзяржавы.

Гэта — правэраны рэцэпт. Жыды не чакалі, пакуль ім дадуць сваю дзяржаву, якая збудзе ім нацыянальнае жыццё па-габрэйску. Да моманту абвяшчэння Ізраілю ў 1948 годзе яны ўжо мелі ўсе неабходныя структуры грамадства і культурнага нацыянальнага жыцця, ствараючы іх у неспрыяльных умовах чужынскае адміністрацыі. І паўсталі тыя структуры праз гра-

Працяг на старонцы 6.

За гады незалежнасці цалкам зьмяніўся нацыянальны культурны канон. На фота: Уладзімер Арлоў ня мае звання, але мае папулярнасць народнага пісьменьніка.

Перазагрузка Беларусі

Працяг са старонкі 5.

мадзкія ініцыятывы, паступова, па меры таго як стракатая жыдоўская супольнасць у Палестыне высыпавала палітычна і культурна, каб стаць нацыяй. Уцямлвала, што ёй патрэбны свае, габрэйскія школы, кааператывы і прафсаюзы, пасля ўнівэрсытэты, аддзелы самааховы і г. д. Створанія нанова, у якіх дзеюць не мясцовыя арабскія звычаі ці традыцыі брытанскай і асманскай адміністрацыі і адпаведныя мовы, а нацыянальныя законы (вызначаныя не дзяржавай, але фактычна самапрызначанымі супольнасцёвымі органамі ці проста энтузіястамі) і нацыянальная мова.

У нацыянальным адраджэнні заўсёды так: кіруюць зазвычай проста энтузіясты, якія маюць аўтарытэт і гатовыя браць на сябе адказнасць. Возьмем наш нядаўні прыклад. Аўтары новага варыянту упарадкавання клясычнага правапісу былі гатовыя браць на сябе адказнасць і таму далі рады закласці важны камень у наш падмурак. Яны кінулі наракаць на дзейнасць ці бяздзейнасць (невядома што горш) акадэмічнага інстытуту, якому партыя некалі прызначыла адказваць за мову, а ўзялі і зрабілі. Некалі гэтыя людзі будуць легендамі.

І цяпер ужо нам вырашаць, каго слухаць — казённую пастанову постсаветскага ўраду аб упарадкаванні мовы ў лепшых бальшавіцкіх традыцыях ці абгрунтаваны прапановы навукоўцаў, што хочуць і намагаюцца зрабіць лепш. Хто прызначыў сённяшні ўрад — мы ўсе ведаем. А хто прызначыў упарадкавальнікаў правапісу? Іх прызначыла Нацыя, наша супольнасць — бяз выбараў і галасавання, але маўклівым кансэнсусам, бо проста больш ніхто ня ўзяўся рабіць тую ці іншую цяжкую і малаўдзячную справу. Так адбываецца пакліканьне і прызначэнне з боку нацыянальнай супольнасці.

Кожны можа яго атрымаць, але ці кожны схоча? Заданьне на сёння яснае — працягваем ствараць нашы структуры і інстытуты: сайты, праекты, таварыствы, суполкі, ячэйкі, падручнікі, нормы, прафсаюзы й унівэрсытэты — сёння і тут.

Маладэчна

Як пачаць размаўляць па-беларуску

Яны выдзяляюцца з натоўпу. Нехта, пачуўшы іх мову, усміхаецца і шчыра дзякуе. Некага перасмыкае. А яны ўсё адно размаўляюць выключна на роднай мове. І з кожным днём іх большае!

Сымпатычны хлапец з доўгімі вала-самі сустракае мяне ў фае Мэдунівэрсытэту. Мы знаёмімся і пачынаем размову. Размаўляе па-беларуску **Зьміцер** нядаўна.

А пачыналася ўсё з музыкі: кола сяброў, аддаючы перавагу замежнаму року, раптам заўважыла айчынных музыкаў. Важным крокам стаў і «Дзень беларускае мовы», які праводзіўся ў школе, дзе навучаўся хлапец. Пасля пачалося новае жыццё: у другім горадзе, з новымі людзьмі і ў новай навучальнай установе.

Менавіта ў новым жыцці Зьміцер і

вырашыў пачаць размаўляць на роднай мове. Вядома, па першым часе былі цяжкасці. У грамадскім транспарце, напрыклад, яго называлі нацыяналістам і, чамусці, скінгэдам. Не заўсёды разумелі бацькі. Ды і перакладаць на беларускую мову анатомію і фізіку — ня самая простая справа. «Але самае складанае, — лічыць Зьміцер, — гэта навучыцца думаць па-беларуску». Ён верыць у адраджэнне беларускай мовы і ўпэўнены, што сёння беларуская мова — гэта мова інтэлектуальнай эліты.

Ягоная сяброўка **Гануська** размаўляе

18

красавіка

новая супольная праграма!

GUDA+

Зьміцер Вайццюшкевіч & WZ-Orkiestra

19:00

Дзяржынскага Club
(вул. Камсамольская, 30)

Даведкі:
6.451.722
2.033.182

падтрымка: **12** Наша Ніва TUT.BY

па-беларуску з 15 гадоў. Яна стамілася вагацца паміж дзвюма мовамі і аддала перавагу роднай. «Беларускамоўнаму чалавеку, — ведае Ганна, — складана справіцца зь ціскам натоўпу». Ганна лічыць, што трэба трымацца сваёй пазыцыі, а людзям, якія падменьваюць паняцці, раіць чытаць паболей патрэбных кніг.

Яна шчыра радуецца, калі чуе ў грамадстве беларускую гутарку. Пазытыўны і добры настрой Гануська раіць шукаць у музыцы... безумоўна, беларускамоўнай.

«Якія вы ўсе беларускія дзяўчаткі», — прамовіў мужчына, пачуўшы маю гутарку зь сяброўкай па-беларуску. «Ня ўсе, толькі дзве... — прыслухоўваючыся, азірнула я і дадала: — Але тэндэнцыя ўжо ёсць».

У сённяшняй сытуацыі зь беларускай мовай можна абвінавачваць настаўнікаў, грамадства, тэлебачаньне... А можна пачаць зь сябе. Хто гэта зьменіць, калі ня я?

Раніцай разьвешу фіранкі, гляну на солейка і сустрэчнаму скажу: «Здароў! Размаўляй са мной па-беларуску».

Адар'я Гуштын, Менск

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Гіт-парады

Для пачатку скажыце сабе гучна, што гэта назаўжды, і — наперад.

1. Па першым часе, хутчэй за ўсё, вы будзеце думаць па-расейску, таму ваша мова будзе няскладнай, непрыгожай і падобнай да «трасянкі». Цурацца гэтага ня трэба. Нават у лепшых кухараў першы блін — сабаку.

тым, хто вырашыў размаўляць па-беларуску:

2. Знайдзіце сабе кола сяброў, якія будуць размаўляць з вамі па-беларуску. Разам і сьмялей, і весялей. Знайсці аднадумцаў можаце ў розных клубах, на форумах.

3. Слухайце болей беларускай музыкі. Тут усё залежыць ад густу, але ня толькі N.R.M. сьпяваюць па-беларуску. Па-беларуску

сьпявае нават гурт «Краскі»...

4. Чытайце як мага больш беларускай літаратуры розных жанраў, розных стыляў і эпох, але ня менш як 30—40 хвілін штодзень перад сном.

5. Вывучыце 2—3 фразы (альбо прыдумляйце кожны раз новыя!), якімі б вы маглі адбіцца ад вельмі надакучлівых людзей, якія будуць вас пераконваць, што «беларуская мова не

самастойная мова» і што «ніхто цяпер на ёй не размаўляе, таму ты, маўляў, не выдурнайся».

Майце на ўвазе, што часам вас могуць не зразумець і нават абразіць. Але праўда на вашым баку. Вы маеце Богае і канстытуцыйнае права размаўляць па-беларуску. А тым, хто ўпарта вас не разумее, можаце параіць купіць слоўнік. І памятайце: той, хто хоча, усё зможа. Наперад!

Шукаем аднадумцаў

Тут пералік толькі малой часткі клубаў і сайтаў, да якіх вы можаце звярнуцца. Больш падрабязную інфармацыю можна знайсці на любым пашуковіку (ці то yandex.ru, ці то google.by).

Сэмінары для моладзі пры Таварыстве беларускай мовы імя Ф.Скарыны

Сэмінары прадугледжваюць выступленьне вядомых навукоўцаў, пісьменьнікаў і паэтаў з культурна-гістарычнай тэматыкай; абмеркаваньне; выязныя сустрэчы па мястэчках Беларусі.

Даведкі: г.Менск, вул.Румянцава, 13; тэл. 284-85-11

Клуб дэбатаў

Весьці спрэчку па-беларуску і па-джэнтэльманску можна навучыцца тут. Менск, вул.Няміга, 30, аўд. 21 (Інстытут Правазнаўства) штопятніца а 19 гадзіне. Даведкі: (8029) 778-95-59 (Аляксей), (8029) 511-0642 (Вера).

Этнаклуб

Вывучаць беларускія традыцыі, шанаваць, помніць, разьвіваць сваю культуру дапамогуць тут. Даведкі: (8029) 763-65-60.

studenty.by — гэта інфармацыйны рэсурс для актыўных людзей — студэнтаў і студэнтаў па жыцці (па настроі, стылі жыцця), а таксама пляцоўка для рэалізацыі творчых ідэяў.

belmov.org — сайт, які прадстаўляе зьяднаньне беларускай моладзі ў ЗША. Адною з мэтаў праекту ёсць адраджэньне беларускай мовы і культуры (выданьне газэт і кніг, арганізацыя і правядзеньне выставаў беларускіх мастакоў, усталяваньне помнікаў вядомым беларусам).

pravapis.org — самы папулярны сайт пра беларускую мову сярод ангельскамоўных сайтаў, а таксама адзін зь лідэраў сярод беларускіх ўэбсайтаў, прысьвечаных беларускай мове. На сайце вы таксама можаце даведацца пра кніжныя навінкі й набыць выбраныя кнігі з кнігарняў Amazon (па-ангельску) і OZ.by (па-беларуску ды па-расейску) пра Беларусь і беларускую мову.

knihi.com — лінгвістыка, філязофія, гісторыя, культура, літаратура — усё гэта і ня толькі гэта вы знойдзеце тут.

Юшчанка перайшоў у контратаку

Сілавікі яго падтрымалі.

Выступаючы ў жывым эфіры тэлебачання ў панядзелак увечары, прэзідэнт Украіны Віктар Юшчанка заявіў пра роспуск Вярхоўнай рады. Датэрміновыя выбары ён прызначыў на 27 мая.

Гэтаму папярэднічаў ультыматум Юшчанкі ўрадавай кааліцыі, які тая ня выканала. Сярод сямі патрабаванняў было спыненне практыкі перацягвання дэпутатаў з апазыцыйных фракцый.

Прэм'ер-міністар Віктар Януковіч і старшыня Вярхоўнай рады Аляксандар Мароз назвалі ўказ прэзідэнта неканстытуцыйным і заклікалі да яго адмены.

Урадавая кааліцыя падала пратэст у Канстытуцыйны суд адносна гэтага ўказу. А Рада, акрамя таго, прыняла шэраг канфрантацыйных рашэнняў. Найперш яна аднавіла склад Цэнтральнай выбарчай камісіі, які дзейнічаў у часе выбараў 2004 году і нёс адказнасць за іх фальшаванне. У прыватнасці, старшынём ЦВК зноў стаў дэпутат ад партыі Януковіча Сяргей Ківалаў.

Таксама Рада забараніла ўраду выконваць указ прэзідэнта і фінансаваць новыя выбары.

Аднак у Рады і Януковіча не было рычагоў уплыву на сытуацыю, бо сілавая структура стаяць на баку Юшчанкі.

Міністар абароны Украіны Аляксандар Грышчэнка першым заявіў, што войска падпарадкоўваецца прэзідэнту, будзе выконваць ягоныя загады і, у выпадку патрэбы, не дапусьціць дэстабілізацыі сытуацыі ў краіне.

В.а. кіраўніка Службы бяспекі Украіны таксама заявіў, што СБУ не дапусьціць ніякіх зьменаў у працы ЦВК, намякаючы на рашэнне Вярхоўнай

рады пра аднаўленьне даюшчанкаўскага складу Цэнтравыбаркаму. Налівайчанка таксама зазначыў, што СБУ прадрывае захады, якія не дадуць перапшодзіць свабоднаму волевыяўленьню грамадзянаў у часе пазачарговых выбараў 27 траўня.

Адначасова міністар унутраных справаў, прыналежны да ўрадавай кааліцыі, заявіў, што МУС будзе захоўваць стрыманасьць. А міністар абароны, «як грамадзянін», заклікаў Януковіча «прыняць выклік» і рыхтавацца да выбараў.

Гэта значае, што сілавая структуры Ёкраіны, найперш спэцслужбы, працягваюць зь недаверам ставіцца да Януковіча і блізкіх да прэм'ера палітычных сілаў. Менавіта пазыцыя СБУ была ў 2004 годзе вызначальнай для зыходу Аранжавай рэвалюцыі. Тады СБУ не дапусьціла ўжыцця ўнутранымі войс-

WWW.KOMERSANT.UA

камі сілы супраць дэманстрантаў. Януковіча многія разглядаюць як палітыка, дагэтуль зьвязанага з Расеяй.

У аўторак уранку ўказ прэзідэнта Юшчанкі быў апублікаваны ў прэзідэнцкім вестніку, што, згодна з украінскім заканадаўствам, азначае ўступленьне ў сілу. Спадзевы прэм'ера, што прэзідэнт адкладзе публікацыю, не апраўдаліся.

Перад Вярхоўнай радай прыхільнікаў Януковіча сабралася няшмат — усяго некалькі тысячачу.

Віктар Януковіч прыгразіў, што палітычны крызіс можа скончыцца датэрміновымі выбарамі ня толькі ў Раду, але і прэзідэнта. Ён заявіў, што ўказ пра роспуск мае на мэце ўзурпацыю ўлады, а беспадстаўны роспуск парламэнту можа пакласьці пачатак адыходу Ёкраіны ад дэмакратыі. На думку Януковіча, гаворка ідзе пра жаданьне падарваць давер да заканадаўчай улады як такой. Перавыбары могуць ператварыцца ў пэрманэнтны працэс, і ў выніку прэзідэнт паставіць пытаньне аб пашырэнні сваёй улады і ператварэнні яе ў аўтарытарную.

Януковіч не прапанаваў ніводнага радыкальнага кроку. Адзіным яго адказам быў заклік да Рады працягваць працу, нягледзячы на ўказ прэзідэнта пра роспуск, аж да рашэння Канстытуцыйнага суду, які «выправіць гэтую памылку».

У адрозьненне ад аналягічных канфліктаў у Беларусі і Расеі, бакі не выходзяць за рамкі прававога поля. Нягледзячы на грозную рыторыку, яны заяўляюць пра гатоўнасць падпарадкавацца лобому вэрдыкту судовае галіны ўлады.

У рэальнасці ж у сытуацыі грамадзянскай пасіўнасці вынік процістаяння будзе залежаць ад пазыцыі сілавікоў і фінансавых магнатаў. Стабілізуючую ролю несумненна будзе мець імкненьне бакоў да пашырэння супрацоўніцтва з ЗША і Эўрасаюзам. ЗША ўжо заклікалі ўкраінскія палітычныя сілы да стрыманасьці. У панядзелак адбыліся сустрэчы паслоў ЗША і ЭС з прадстаўнікамі абодвух бакоў.

Мікола Бугай

«Дарабіць недаробленае два гады таму»

Рэдактар украінскага часопісу «Крытыка» Андрэй Макравусаў камэнтуе падзеі для «НН».

«Калі ў суботу я са сваімі сябрамі ішоў на Майдан, то на душы ў мяне быў скепсіс. Але ўбачанае там пераўзышло мае чаканьні. Я перакананы, што

можна па-ранейшаму спадзявацца на грамадзянскую адказнасць. Людзі, што выйшлі на Майдан, поўныя рашучасці дарабіць тое, што не атрымалася зрабіць да канца два з паловай гады таму. Выявілася, што перамога Памаранчавай рэвалюцыі не прынесла дэмакратыі, а стварыла толькі яе ілюзорнасць. Надзея, што цяпер нешта сапраўды зьменіцца, сапраўды ёсць».

Роспуск Рады залежаў ад волі, рашучасці, упартасці толькі аднаго чалавека. Найважней, каб гэтыя працэсы не былі зацягнутыя.

Варыянт імпічмэнту Юшчанкі пакуль не выглядае надта праўдападобным.

Наўрад ці гэты палітычны крызіс можа бліжэйшым часам істотна адбіцца на ўкраінскай эканоміцы. Тут хутчэй пытаньне, ці зможа

Ёкраіна адмовіцца ў эканамічнай сфэры ад кучмаўскіх традыцый. Ці абдудзецца пераход з кланаво-дзяржаўнай эканомікі на рынкавую. Таму гэта пытаньне доўгатэрміновай пэрспектывы. Грыкра, што вырашальным чыньнікам у разьвязанні крызісу ня ёсць пратэст зьнізу. Урэшце, я веру ў пазытыўную разьвязку цяперашніх падзеяў».

Прыхільнікі Януковіча на вуліцах Кіева.

Україна між дэмакратыяй і постсавеччынай

Хто за каго і па чым.

У мінулую суботу ўкраінская апазыцыя вывела на майдан Незалежнасці 40 тысяч чалавек, каб запатрабаваць роспуску Вярхоўнай рады і адстаўкі ўраду Януковіча.

Адначасова на суседняй Эўрапейскай плошчы сабраліся каля 20 тысяч прыхільнікаў Януковіча.

Кожны з бакоў вінаваціць сваіх апанентаў у падрыхтоўцы дзяржаўнага перавароту. На думку «аранжавых», урад ажыццяўляе паўзучы дзяржаўны пераварот, які прывядзе да згортвання дэмакратыі. «Сіне-чырвоная» ўрадавая кааліцыя пэўная, што законных падставаў для роспуску Вярхоўнай рады няма.

Юшчанка на мітынгх не з'явіўся. Менавіта яму былі адрасаваныя патрабаванні, агучаныя на Майдане: неадкладна распусціць парламэнт.

На Эўрапейскай плошчы яго заклікалі не рабіць гэтага.

Сам Юшчанка ўзяў паўзу да панядзелка і працягваў кансультацыі.

Вярхоўную раду кантралюе сіне-чырвоная кааліцыя. Яна называецца Форум нацыянальнага адзінства і складаецца з Партыі рэгіёнаў прэм'ера Януковіча, Сацыялістычнай партыі сьпікера Рады Мароза і камуністаў.

Апазыцыю ім складаюць «Наша Ўкраіна» прэзідэнта Юшчанкі, Блэк Юліі Цімашэнкі і стракатая пазарляманцкая супольнасць няўрадавых арганізацый.

Нагодаю для пратэстаў гэтым разам сталі выпадкі перакупкі дэпутатаў апазыцыі. «Аранжавыя» бачылі за гэтым жаданьне дабіцца канстытуцыйнай большасці і поўнага кантролю над уладай. Яны не выключалі, што наступным этапам можа стаць

імпічмэнт прэзідэнта.

Раней, у паруньне канстытуцыйных дамоўленасцяў, сіне-чырвоная кааліцыя блякавала кандыдатуры на пасады міністраў замежных і ўнутраных справаў і кіраўнікоў абласных адміністрацый, прапаноўваў якія — канстытуцыйная прэрагатыва прэзідэнта.

Юшчанка патрабаваў ад Канстытуцыйнага суду прыняцця, а ад урадавай кааліцыі прызнання так звананага «імператыва мандату», які б абмяжоўваў для дэпутатаў магчымасць пакідаць фракцыю, па партыйным сьпісе якой яны былі абраныя.

Праціўнікі Януковіча хочучь скарыстаць сытуацыю, каб спыніць аднаўленьне звычайнаў эпохі кучмізму, якое адбывалася цягам апошняга году.

Юшчанка мог распусціць Вярхоўную раду або працяг-

Мікола Рабчук: «Усе можа быць перайграна яшчэ 10 разоў»

Украінскі аналітык Мікола Рабчук камэнтую падзеі для «НН».

«Я не чакаю ад гэтай палітычнай сытуацыі нічога асаблівага. Бо ўпэўнены, што Юшчанка ўрэшце не наважыцца на рэальны роспуск парламэнту. Урэшце ніякіх перавыбароў у Раду ня будзе, бо Юшчанка на пасадзе прэзідэнта зарэкамэндаваў сябе як чалавек, ня здатны на рашучыя крокі. Пад прэсінгам большасці Рады, Юшчанка можа яшчэ дзесяць раз перайграць сваё ўчорашняе рашэнне, бо яго вельмі лёгка ў нечым пераканаць. Глябальных зменаў ва ўкраінскай палітыцы не чакаецца. Кіеў выглядае вельмі спакойным».

Запісаў ЗП

нуць складае саўсаваньне з урадам Януковіча.

Юрыдычныя падставы для роспуску былі хісткія, таму ў стане Януковіча называюць роспуск «дзяржаўным пераваротам».

Паводле ацэнак сацыёлягаў, у выпадку датэрміновых выбараў «аранжавыя» і «сіне-чырвоныя» атрымаюць прыкладна такую ж колькасць галасоў, як і на выбарах 2006 году — каля 40%. Аднак колькасць дэпутацкіх мандатаў прыхільнікаў Юшчанкі й Цімашэнкі можа вырасці. Рэч у тым, што мінулым разам частка галасоў памаранчавых расьцерашваліся між дробнымі партыямі, якія не адолелі 3%-га выбарчага бар'еру.

Цяпер жа, як паказваюць апытанні грамадзкае думкі, Сацыялістычная партыя можа не прайсці ў Раду, што карэнна зменіць расклад сілаў.

У выпадку датэрміновых выбараў могуць узмацніцца пазыцыі папулістаў Юліі Цімашэнкі, а партыя прэзідэнта «Наша Ўкраіна» згубіць частку цяперашніх мандатаў.

Працяг на старонцы 10.

У Кіеве ўсё спакойна

«СБУ кажа, што все буде гаразд», — чытае апошнія on-line навіны мой сусед па куце ў цягніку «Менск-Кіеў». Паўгадзіны таму мы даведаліся, што Юшчанка распусціў парламэнт і прызначыў дату наступных выбараў.

Наступнай раніцай Храпачык выглядаў так, быццам бы ніхто нікога не разганяў. Людзі едуць па справах, купляюць адзеньне ў буціках, фатаграфуюцца з шэрым кабанчыкам, з малпамі ў пампэсах.

Каля 12-й да Майдану пачало падцягвацца трохі людзей са сцягамі: камуністаў, сацыялістаў і Партыі рэгіёнаў. Пачуўся папсовы рытм «тыц-тыц-тыц», і стала зразумела, што падвезлі гукаўзмацняльную апаратуру... Аказваецца, сход называецца «Форум нацыянальнага адзінства» — так сінім па белым напісана ва ўлётках, якія раздаюцца сярод тых, хто прыйшоў на Майдан. Там таксама напісана, што «в Украине нет кризиса — его искусственно пытаются разжечь безответственные вожаки от оппозиции». А калі крызы няма, дык і настрой у людзей не баявы. Мітынгоўцаў каля тысячы, але кожны другі трымае сцяг (чырвоны ці сіні), і вялікая колькасць сцягоў ратуе «карцінку».

PHOTO BY MEDIA.NET

Няўцяжны аратар кажа пра стабільнасць і дэстабілізацыю: «Мы ждём от президента Ющенко, когда он наконец начнет идти на поводу отдельных политических личностей и услышит наш голос о недо-

пустимости дестабилизации в стране!» Ніхто не зьвяртае ўвагу на сэнс: мітынгоўцам хочацца нармальна паесці, выпсацца пасля начнога пераезду з усходу ў Кіеў.

Кіеўцы, якія праходзяць

праз Майдан, глядзяць на тых, хто сабраўся, скептычна, а часам задаюць зьдэлівыя пытаньні кшталту: «Отечество в опасности?»

«Людзі другі раз на Майдане выйдучь, так, як зрабілі гэтыя раней, — ні за сініх, ні за памаранчавых, — кажа Ганна, экспэрт адной з няўрадавых арганізацыяў. — Юшчанка (дый Цімашэнка таксама) ужо выкарысталі той крэдыт даверу, які ў іх быў. А Януковіч цяпер стаў «белы й пухнаты», ды нашмат хітрэйшы чым раней: кажа пра Захад і г.д. Акрамя таго, ён пазычыў сабе як прэм'ер, пры якім дастатак украінцаў памнажаецца... Людзі ня хочучь «вайны», а хацелі б спакойна займацца сваім «бізнэсам...»

«Пара» тым часам выставіла намёты ля адміністрацыі прэзыдэнта. Будынак акружаны турнікетамі і штатывамі для відэакамераў, якія нагадваюць шэраг супрацьтанкавых «вожыкаў». Маладыя «парыйцы» настроены аптымістычна. «Перавыбары будуць, і сытуацыя зьменіцца», — кажа мне дзяўчына з жоўтым банданам...

У Кіеве рэвалюцыйнага настрою няма: улада — сама сабе, у яе свая вайна, у народу — свой клопат. Здаецца, на гэты раз СБУ не памылілася, і ўсё будзе добра — проста таму, што два гады назад краіна вельмі сур'ёзна зьмянілася.

Аляксей Шэін, Кіеў

Україна між дэмакратыяй і постсавецкай

Працяг са старонкі 9.

Тым ня менш, зьезд «Нашай Украіны» ў суботу заклікаў прэзыдэнта распусціць Раду.

Сёньня амаль усе ўкраінскія палітычныя сілы выражаюць інтарэсы розных фінансава-прамысловых групавак. Спробы стварыць «партыю грамадзянскае супольнасці», якія б не грунтаваліся на алігархічных грошах, поспеху пакуль ня мелі. Партыя «Пара», сфармаваная на базе аднайменнага студэнцкага руху,

ня здолела адолець выбарчы бар'ер.

Урадавая кааліцыя была разнародная. Камуністы застаюцца цвёрдалобымі савецчыкамі і маюць падтрымку на ўзроўні ўсяго 3—5% насельніцтва. «Рэгіяналы» і сацыялісты на практыцы не замахваюцца на дзяржаўнасць украінскай мовы і эўрапейскі курс. Партыя рэгіёнаў абпіраецца на ўсход, перадусім Данбас, за яе галасуюць расейскамоўныя выбарцы. Сацыялісты збіраюць галасы сялянаў,

але па спісах гэтай партыі з гучнай назвай праходзіць ня мала капіталістаў.

Цімашэнка і Юшчанка арыентуюцца на выбарцаў захаду і цэнтру Украіны, українафілаў і прыхільнікаў заходняга выбару.

Хоць палітыкі і заяўлялі ў суботу, што мабілізавалі на сваю падтрымку сотню тысяч выбарцаў, украінскае грамадства застаецца пераважна пасіўным. Вайна ідзе ў вярхах.

Украінскай алігархіі да праўдзівай дэмакратыі яшчэ

далёка. Перакупка дэпутатаў ці выкарыстаньне вулічных мэтадаў ціску застаюцца звычайнай зьявай. Аднак некаторыя дэмакратычныя мэханізмы замацавалі: гэта падзел уладаў, свабода СМІ, чаргаваньне ўрадаў.

Украінскі палітыкум розьніцца ад беларускага, з аднаго боку, паблажлівым стаўленьнем да карупцыі, але зь іншага, культурай кампрамісу. Украіна нагадвае пасляваенную Італію. Там урадавая чархадзі і нават карупцыя не заміналі эканоміцы й культуры дынамічна разьвівацца.

Барыс Тумар

Што пакажа ТВ «Белсат»

Пачатак вяшчаньня першага ў гісторыі Беларусі незалежнага спадарожнікавага тэлевізійнага каналу запланаваны на восень.

Вяшчаньне ладзіцьмецца з тэрыторыі Польшчы. Галоўная задача каналу — забяспечыць беларусаў незалежнай і аб'ектыўнай інфармацыяй. Паводле задумкі стваральнікаў, канал ня будзе прапагандысцкі — прапаганды зь лішкам хапае на беларускіх «кнопках». Замест таго, паводле канцэпцыі «БЕЛСАТ», тэлегледачам будуць прапанаваны цікавыя і вартыя даверу праграмы.

Асноўная мова вяшчаньня — беларуская. На роднай мове будуць гаварыць усе журналісты і вядоўцы новага тэлеканалу. Аднак калі госьць у студыі ці суразмоўца журналіста захоча адказаць па-расейску — ягоных словаў перакладаць на беларускую ня будуць.

На першым этапе «БЕЛСАТ» вяшчацьме 15 гадзінаў на суткі, а ў этэры каналу будзе 17 уласных праграмаў.

Дзесяціхвілінныя «Навіны дня» плянуюцца рыхтаваць штодня. Выходзіць у этэр яны будуць а 17.00. Пасьля гэтага праграма будзе паўтарацца праз кожныя тры гадзіны. Навіны будуць грунтавацца на відэаматэрыялах, атрыманых зь Беларусі, але запісвацца ў студыі ў Варшаве.

Праграма «Беларусь, Беларусь» — гэта галоўная штотыднёвая праграма, якая прэзэнтэе меркаваньні ды ацэнкі экспэртаў. Запісвацца яна будзе ў Беластоку ці ў Варшаве і прадугледжвае запрашэньне гасьцей у студыю.

«Агляд незалежнае прэсы» — штотыднёвая праграма, заснаваная на матэрыялах беларускіх незьяржаўных СМІ. Апроч таго, у агляд уключаць і матэрыялы па нашай краіне, апублікаваныя ў вядучых міжнародных выданьнях. У рамках праграмы прадугледжаныя наўпроставыя ўключэньні з рэдакцыяў беларускіх сродкаў масавай інфармацыі, кароткія інтэрвію з гасьцямі студыі.

Яшчэ адна праграма — «Пад знакам Пагоні» — праграма пра гісторыю Беларусі. У яе аснову лягуць малавядомыя факты беларускай гісторыі. Матэрыялы для праграмы будуць здымацца беспасярэдне ў нашай краіне.

«Незалежная сцэна» прэзэнтэе тэлегледачам беларускіх артыстаў, якія з розных прычынаў пазбаўленыя магчымасьці зьяўляцца на беларускіх дзяржаўных каналах. У праграме гучацьме розная музыка — ад народнай да року.

«Беларускі андэрграўнд» прэзэнтэе беларускіх дзеячаў культуры, якія жывуць і працуюць за мяжой. «Мы адсюль» распавядзе пра розныя куткі Беларусі, пазнаёміць зь іхнымі жыхарамі, а «Хто ёсьць хто ў Беларусі?» распавядзе пра выбітных асобаў у айчынным сацыяльным, культурным і палітычным жыцьці.

Апроч таго, у этэры «БЕЛСАТ» будуць такія праграмы, як «Госьць тыдня», «Студэнцкая думка», «На мяжы» ды інш. Таксама ў этэры будуць дэманстравацца мастацкія ды дакумэнтальныя фільмы, створаныя ў Беларусі, Польшчы ды іншых краінах.

На жаль, паглядзець новы канал здолеюць толькі ўладальнікі спадарожніковых антэнаў. Аднак, паводле дасьледаваньняў, што ладзіліся стваральнікамі «БЕЛСАТ», іхны лік трывала расьце. Сёньня спадарожніковым тэлебачаньнем карыстаюцца 7,2% жыхароў Беларусі (у 2003 г. — толькі 1%).

«Салідарнасьць»

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Мацьвэйчук наведаў выставу «Пагоні»

4 красавіка, на наступны дзень пасьля адкрыцьця, выставу суполкі «Пагоня» ў Палацы мастацтваў наведаў міністар культуры Ўладзімер Мацьвэйчук з групай чыноўнікаў. У адказ на прывітаньне Аляксея Марачкіна, чыноўнікі заявілі, што яны тут «па пытаньнях рамонту будынку» і хутка сышлі, пабачыўшы журналістаў.

Выстава «Разам» творчай суполкі «Пагоня» працуе ў Палацы мастацтва (Казлова, 3) да 15 красавіка.

450 гадоў Сапегу

4 красавіка адзначаецца 450-годзьдзе Лява Сапегі (1557—1633), канцлера ВКЛ.

Леў Сапега нарадзіўся ў вёсцы Астроўна (цяпер Бешанковіцкі раён). Займаў высокія дзяржаўныя пасады: вялікага пісара ВКЛ (1581—1585), падканцлера (1585—1589) і канцлера ВКЛ (1589—1623), ваяводы віленскага, гетмана. Як канцлер, ён быў фактычным адпаведнікам цяперашняга прэм'ер-міністра. Ён быў адным з творцаў Трыбуналу Вялікага Княства. Ён узначальваў соймавую камісію па падрыхтоўцы Статуту Вялікага Княства 1588 г., адрэдагаваў яго тэкст.

Памяць гэтага выдатнага дзяржаўнага дзеяча, дыплямата, інтэ-

лектуала мала ўшанаваная пасьля гадоў савецкага замоўчваньня. Скульптар Іван Міско цяпер падрыхтаваў першы помнік Сапегу. Мяркуюцца, што ён паўстане ў Слоніме.

Канаплёў шукае сустрэчы з Грызловым, а Сідорскі паехаў да Лужкова

Кіраўнікі лукашэнкаўскай адміністрацыі актывізуюць кантакты на расейскім накірунку.

Старшыня Палаты прадстаўнікоў Уладзімер Канаплёў абвясціў, што мае спаткацца ў Маскве з кіраўніком Думы Барысам Грызловым. Як паведамляе радыё «Свабода», У.Канаплёў хоча прасіць расейскага калегу дапамагчы «выправіць саюзныя дачыненні».

Уладзімер Канаплёў сказаў, што пра асабістую неафіцыйную сустрэчу ў Маскве з Грызловым ён дамовіўся, калі нядаўна быў праездам у сталіцы Расеі. Мэту размовы двух сьпікераў вызначае так: «Вельмі няпростыя цяпер беларуска-расейскія дачыненні. І ўсім нам, у тым ліку і парламэнтам, неабходна працаваць, каб іх зрушыць зь мёртвага пункту. І таму мы будзем перадусім працаваць

праз тых дэпутатаў, якія ўваходзяць у склад парламэнцкага сходу Беларусі і Расеі. Лічу, што ў любым выпадку Расея ёсьць Расея, і нашы дачыненні неабходна паліпшаць».

У сераду, 4 красавіка, у Маскву выправіўся і беларускі прэм'ер Сяргей Сідорскі. Аднак гэты вызіт не афіцыйны і не на ўрадавым узроўні. Ён мае сустрэцца з мэрам Масквы Юр'ем Лужковым. Гэты нацыяналістычны палітык мае цесныя кантакты зь беларускім урадам.

Пасьля канфліктнае зімы Расея спыніла ціск на адміністрацыю А.Лукашэнкі, і беларускі бок сьпяшаецца выкарыстаць паўзу для таго, каб арганіза-

ваць сустрэчу А.Лукашэнкі з У.Пуціным. Лічыцца, што такія спатканьні важныя для захаваньня папулярнасьці кіраўніка Беларусі. Акрамя таго, рост ад'емнага сальда ў замежным гандлі вымушае шукаць запасныя аэрадромы на расейскім рынку. Экспарт тавараў зь Беларусі ў Эўрасаюз зьнізіўся ў студзені-лютым на чвэрць, пасьля таго як Расея зьменшыла льготы на пастаўкі нафты ў Беларусь. У выніку Беларусь запрасіла ў Расеі гіганцкі стабілізацыйны крэдыт (1,5 млрд даляраў). Пасол Расеі ў Беларусі пацьвердзіў гатоўнасьць такі крэдыт даць. Застаецца даз-нацца, на якім умовах.

Мікола Бугай

WWW.SVABODA.ORG

На мітынг з нагоды «Дня яднаньня Беларусі і Расеі» 2 красавіка на плошчу Бангалор прыйшло ўсяго дзясцатка чалавек.

Андрэя Клімава арыштавалі

Сьледчы менскай пракуратуры абвінаваціў Андрэя Клімава ў закліках да зьвяржэньня існуючага ладу. Такія выборкі пракуроры ўбачылі ў артыкуле, апублікаваным на сайце Аб'яднанай грамадзянскай партыі, які сапраўды ўтрымлівае вельмі рэзкія выказваньні на адрас Лукашэнкі.

Сьледчы абраў мерай стрыманьня для палітыка — арышт.

МБ

Пераносы працоўных дзён у красавіку

Урад Беларусі прыняў рашэньне аб пераносе рабочага дня з панядзелка 16 красавіка на суботу 14 красавіка і з панядзелка 30 красавіка на суботу 5 траўня. Адпаведная пастанова Савету міністраў (№420) прынята 2 красавіка 2007 году.

Нагадаем, 17 красавіка ў Беларусі адзначаюць Радуніцу, Дзень памінаньня памерлых. 1 траўня ў Беларусі — Сьвята працы.

ЗП

Аднарукі бандыт

БТ паказала рэпартаж, як лідэр ПКБ Сяргей Калякін сядзіць ля гульнявых аўтаматаў.

Сам Сяргей Калякін наступным чынам раскажаў пра здарэньне: «Гэты гульнявы клуб знаходзіцца недалёка ад

майго дому. Досыць часта я прызначаю тут сустрэчы з пэўным людзьмі. Так было і на гэты раз. Я сядзеў у клубе

недзе хвілінаў 20-25, чакаў чалавека, як там зьявіўся журналіст БТ Юры Пракопаў з апэратарам. Пачалі задаваць нейкія пытаньні. Гэта можа сьведчыць толькі пра тое, што за мной мэтанакіравана сочаць. Прычым сочаць спецслужбы ў супрацоўніцтве з тэлевізійшчыкамі».

Расея бярэ беларусаў хітрасьцю

«Россельхознадзор» стаўся прыладаю, з дапамогай якой расейцы абышлі толькі што, 23 сакавіка, падпісанья пагадненьні аб адмене абмежаваньняў у гандлі.

Расейскія вэтэрынары далі дазвол на пастаўку мяса толькі тром беларускім прадпрыемствам з 26 існуючых. Шчасліўцамі сталіся Слуцак, Стоўбцы і Белавежа. Зь іх толькі Слуцкі мясакамбінат буйны.

Саўгас «Белавескі» спецыялізуецца на гадоўлі і перапрацоўцы свьней, стаўпецкі ня так даўно перабудаваны пад выпуск кілбасных вырабаў.

У лік абраных ня трапілі такія гіганты, як Гарадзенскі, Берасьцейскі, Ваўкавыскі, Менскі, Бярозаўскі, Віцебскі, Барысаўскі, Бабруйскі мясакамбінаты.

У Расею ж выгадна пастаўляць ялавічыну, дый тое, пасля студзенскіх дзяржаўных падвышак цэнаў на закуп скаціны і падзеньня цэнаў на расейскім рынку прыбытковасьць зьнізілася, нават часам аж да стратнасьці. Але ж усе камбінаты трымаліся за той экспарт, бо беларускі рынак перанасычаны, а на захад дарогі пакуль няма.

Гаворка пра невыкананьне санітарных стандартаў на нашых прадпрыемствах, безумоўна, надуманая. Большасьць зь іх мае міжнародны стандарт ISO 9001, якому расейцы «раптам» перасталі даваць веру.

Калі абмежаваньні ня будуць адме-

ненья, страты чакаюць і нашу сельскую гаспадарку: пойдучь долу закупкі быдла, марожанья тушы будуць вісець у лядоўнях мясакамбінатаў мясяцамі. «Россельхознадзор» стаўся той прыладаю, з дапамогай якой расейцы абышлі толькі што, 23 сакавіка, падпісанья пагадненьні аб адмене абмежа-

ваньняў у гандлі.

Доля беларускіх паставак складала на расейскім рынку каля 6%. Яшчэ каля 12% ішло з Украіны. Астатняе мяса — гэта марожанья тушы аргентынскіх бізонаў і аўстралійскіх кенгуру.

Руслан Равяка

PHOTO BY MEDIA NET

Лукашэнка: Цяпер будзе мець значэньне толькі прыбытак

Кіраўнік краіны паехаў у рэгіёны, каб папярэдзіць пра спыненьне дзяржаўных датацый.

3-4 красавіка Аляксандар Лукашэнка праехаў па вёсках Слуцкай і Берасьцейшчыны. Ён наведаў Капыль, Цімкавічы і Берасьце.

Зьвяртаючыся да мясцовага кіраўніцтва, А.Лукашэнка асабліва тлумачыў, што з гэтага году галоўным і перастаюць быць валавыя паказчыкі. «Важна — прадаць атрыманую прадукцыю, і гэта прадукцыя павінна

быць прыбытковая без датацый дзяржавы. На дзяржаўныя датацкі нават не разьлічвайце».

Паводле слоў А.Лукашэнка, вытворчыя аб'екты ў вёсцы павінны выкарыстоўваць ня вуглявадародную сыравіну, а дровы і брыкет.

Ня будуць раскашаваць і аграгарадкі: А.Лукашэнка падкрэсьліў, што ўтрыманьне аграгарадкоў мае ажыцьцяўляцца не за кошт бюджэту, а на даходы прадпрыемстваў. А яны ж ня роўныя... «Таму вытворчая сфера аграгарадкоў павінна разьвівацца ня меншымі тэмпамі, чым сацыяльная», — іншасказаньнем загадаў ён.

Экспарт нафтапрадуктаў у студзені-лютым зьнізіўся на траціну

На 32,8% зьнізіўся экспарт нафтапрадуктаў у студзені-лютым проці мінулага году. За гэты час нафтапрадукцыя экспартавалі на \$720 млн. Прычынай зьніжэньня экспарту нафтапрадуктаў сталі зьмены ў сыстэме паставак нафты з Расеі.

МЗС абмяжоўвае імпарт украінскіх тавараў

Міністэрства замежных спраў Беларусі пачало сьледзтва, якое папярэдняе ўвядзеньню мераў адносна імпарту ўкраінскіх тавараў.

На думку МЗС, рапэньне Украіны абмежаваць увоз беларускага штучнага футра і ворсавага палатна неправамернае. Беларускае сьледзтва будзе скіраванае на тавары, сярэднегадавы аб'ём імпарту якіх не перасягае сярэднегадавога аб'ёму экспартных паставак штучнага футра і ворсавага палатна зь Беларусі.

МБ

**ПАВАЛ
СЕВЯРЫНЕЦ**

Дзень нараджэння сьцяга

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малам Сітне, на поўначы Полаччыны.

Вялікдзень у Сітне называюць *Паскай*. «Паска сёлета 8-га, і ў нас, і ў каталікоў адна». Кажуць быццам і сапраўды пра нейкую *паску*, у сэнсе невялікую стужку (і адразу згадваюцца «фенькі» на запісьсях неформальнае моладзі ды бел-чырвона-белыя паскі на велікодных рызах сьвятароў). Дый значэньне ў сьвята тут адпаведнае — ці то рыска ў календары, ад якой адлічваецца выходная Радуніца, ці то стужачка, якой перавяжуць букет «коцікаў», каб аднойчы прынагодна асьвяціць на Вербніцу, а потым захоўваць усё жыццё ў шуфлядзе сэрванту ўперашмешку зь ніткамі, гузікамі ды коркамі ад дарагога каньяку.

Паска — гэта абавязковае абмеркаваньне, колькі «белай» і колькі «віна» назапашана да гулянкі; высьвятленьне, што гэта за прыкмета, калі ў такі дзень дождж, і штогадовы дзяжурны рогат наконт таго, хто й як збіраецца «красіць яйцы».

Нават у адказ на традыцыйнае «Хрыстос уваскрос!» у Сітне рызкуеш атрымаць агаломшанае: «Га?!» Маўляў, і праўда?..

П'янка, бойка ды 12 страваў на стале тут існуюць цалкам паралельна зместу

Вялікадня. Штосьці падобнае да тутэйшае Паскі можна назіраць у сучаснай Заходняй Эўропе на Раство. Шалёны спажывецкі бум напярэдадні, камэдыі па тэлеку ўсе апошнія дні посту, румыны Санта-Клаўс ды шчырае недаўменьне: навошта да такога чужоўнага сьвята прымешваць рэлігію?

Як сказаў хтосьці з мудрых, «ніводзін змест няздольны супрацьстаяць форме, якая пагражае яго паглынуць».

Вось і на Дзень Волі ў Менску ўжо арганізоўваюць дзяржаўныя канцэрты «За незалежную Беларусь!», і раптам аказваецца, што сьледам за праспэктам Скарыны, антыімперскай рыторыкай і беларускай літаратурай рэжым, бы ўдаў, ужо заглянае і 25 Сакавіка. Улада паслядоўна надае сваю форму незалежніцкаму зместу. Сацыялістычныя лёзунгі й сымбалі ўжо асвоенны; лібэральныя дэкларацыі й «пераход на рынкавыя прынцыпы» нават з Расеяй — у наяўнасьці; кансэрватызм у выглядзе «патрыотызма», клопату пра сям'ю і вось цяпер расейскамоўнае «незалежнасьці» ажно буе. А вось змест... І ў першым, і ў другім, і ў трэцім выпадку —

ХРОНІКА

29 сакавіка

Гарэцкага вазілі на допыт

Падчас знаходжаньня на Акрэсыціна, **Барыса Гарэцкага** вазілі на допыт у пракуратуру, дзе яму выставілі абвінавачваньне па крымінальным артыкуле за ўдзел у незарэгістраванай арганізацыі «Малады фронт». Барыс Гарэцкі, затрыманы 22 сакавіка і асуджаны на 12 сутак арышту, трымаў у турме галадоўку пратэсту.

30 сакавіка

Плаціце за ахову Курапатаў!

Аргкамітэту дзеля ўшанаваньня памяці ахвяраў сталінскіх рэпрэсіяў зьвярнуўся да старшыні Менгарвыканкаму Міхаіла Паўлава, выказаўшы заклапочанасьць станам Курапатаў і выпадкамі вандалізму ў дачыненні да «лавы Клінтана». Намесьнік старшыні абласной міліцыі сп.Шутаў адказаў, што УУС Менаблвыканкаму ня мае неабходных фінансаў, і «забясьпечыць кругласутачную ахову комплексу Курапаты на бязвыплатнай аснове ня мае магчымасьці».

Ператрус у доме фронтаўца

Да сябра Союму Партыі БНФ **Уладзімера Кішкурны** зьявіліся чацьвёра міліцыянты з папярэньнімі і ордэрам на ператрус на падставе пошу-

ку наркотыкаў. Ператрус скончыўся канфіскацыяй рызографа, разака для паперы і 20 ўлётак «За Свабоду!».

На Казуліна ціск

Паводле словаў адваката Ігара Рынкевіча, адміністрацыя калёніі аказвае псыхалягічны ціск на А.Казуліна. Зьявольным забаронена кантактаваць зь ім. Парушальнікаў пераводзяць у іншыя калёніі.

Мэдыкі прызналіся

Загядчыца восьмым аддзяленьнем псыхіятрычнай клінікі, дзе тры дні знаходзілася **Крысьціна Шацікава**, паведаміла, што апазыцыянэрку даставілі ў клініку міліцыянты з накірункам на прымусовую шпіталізацыю.

1 красавіка

Затрыманая дачка Шандаровіча

1 красавіка вечарам у падземным пераходзе на плошчы Якуба Коласа міліцыянты затрымалі **Крысьціну Шацікаву**, прадстаўніку Беларускага Хэльсінскага камітэту **Андрэя Кіма** і грамадзянку Расеі, дачку Віктара Шандаровіча — **Валяціну Чубараву**. Іх зьвінавацілі ў расклейваньні налепак, дзе зьмяшчалася віншаваньне з Днём Дурня. Затрыманых даставілі ў

УУС Савецкага раёну і адпусьцілі.

Напад на гомельскі офіс БНФ

Каля 22-й невядомыя напалі на офіс Гомельскай арганізацыі Партыі БНФ, што ў прыватным доме яе старшыні **Анатолія Паплаўнога**. Хуліганы вырвалі фортку на кухні, раскідалі кветкавыя вазоны і зруйнавалі альтанку.

2 красавіка

Дашкевіча перавялі на тартак

Палітвязень **Зьміцер Дашкевіч** пераведзены ў другі атрад і накіраваны працаваць на лесопільны ўчастак. Пра гэта бацькі актывіста даведаліся зь яго лістоў. На лідэра «Маладога фронту» ўжо наклалі чатыры дысцыплінарныя пакараньні, што зьменшыла ягоныя шанцы на датэрміновае вызваленьне праз амністыю.

Праваабаронцаў высяляюць

Магілёўскі праваабарончы цэнтар ды мясцовая філія БХК атрымалі ад управы маёмасьці гарвыканкаму прапанову скасаваць дамову на арэнду памяшканьня. Матывацыя — арганізацыі парушылі ўмовы арэнды. Згодна з паведамленьнем, субарандатар офісу — дабрачыннае грамадзкае аб'яднаньне «Водгук» — займае памяшканьне без адпаведнага дакумэнтальнага

унутры пуста. Фальшыўкі.

Апазыцыі, у якой забіраюць і праграмны «дабрабыт», і «сацыяльную справядлівасць», і «дзяржаўную самастойнасць», і ідэі рынку, застаецца толькі адно апірышча. Маральныя каштоўнасці. Вера. Мова. Праўда.

У Сітне, вясновым велікодным Сітне востра разумеш: найболей Беларусі патрэбныя не выбітныя эканамічныя праграмы, ня новыя замежныя сябры і нават ня іншая канструкцыя ўлады. Патрэбны іншы змест. Корань праблемы — не ў чыноўных галовах, а ў народных сэрцах. І галоўная мяжа паміж РБ і Беларуссю праходзіць ужо не па лініі «рынак/сацыялізм», «прэзідэнцкая/парлямэнцкая рэспубліка», «Захад/Усход», а паміж хлуснёй і праўдай, бязвер'ем і верай, нянавісцю й любоўю, расейскім матам і беларускай мовай і, урэшце, паміж д'яблам і Богам.

Вось чаму апазыцыя духу — адзіны шлях, які вядзе да перамогі. І вось чаму сённяшняму дэмакратычнаму руху так патрэбныя беларускія патрыёты й беларускія вернікі.

Цяпер касцьцяк такога духовага супраціву пачынае складацца вакол руху Аляксандра Мілінкевіча.

Натуральна, што *апазыцыя зместу* мусіць, як той казаў, адпавядаць. Быць аднай, адказнай і дысцыплінаванай. Выконваць сваё слова. Вырашаць праблемы без унутраных свараў. Размаўляць па-беларуску. Жыць па-Божаму. Верыць.

«Нешта небагата народу выйшла сёлета на 25 Сакавіка, — паскардзіўся ў размове адзін партыец. — А рэклімы ж было болей, чым летась!» Вядома, куды тья дзясяткі тысячаў з плошчы Каліноўскага падзеліся, — цэлы год чакалі ад апазыцыі абяцаных дзеянняў і з прыкрасцю назіралі за працэсам міжсобных разборак.

Дык хоціць *формы* — пустых дэкларацыяў, урачыстых паседжанняў і новых квяцістых упаковок усё тых жа хаўрусаў.

Час вяртацца да *зместу*.

Якраз цяпер, у сэнсавай паўзе пасля Дня Волі, момант ісціны для апазыцыі надыходзіць зь неспадзяванай нагодай зь Вялікаднем, што сёлета якраз супадае ва ўсіх канфэсіяў. З найвялікшым беларускім сьвятам.

Вялікдзень — дзень Уваскрэшэння Хрыста.

Гэтакаса Вялікдзень — гэта дзень нараджэння нашага сьцяга. Белая пахавальная палатніна з крывёю ўкрыжаванага Ісуса засталася чалавецтву 2000 гадоў таму і ўзьнімалася ў сэрцы Эўропы і Вялікім Княствам Літоўскім, і Беларускай Народнай Рэспублікай, і Беларускай Народным Фронтам як сьцяг пермогі Божай над злом. Знак трыюмфу Свабоды, Праўды й Справядлівасці.

Хрыстос уваскрос!

Калі ў двух словах — у гэтым і ёсьць змест нацыянальнага абуджэння.

в.Малое Сімпа

Корань праблемы — не ў чыноўных галовах, а ў народных сэрцах.

ХРОНІКА

рашэння ўправы маёмасці й ЖЭУ №20. Правабаронцы кажуць пра беспадстаўнасць прэтэнзіў.

Тыдзень таму бяз офісу засталася мясцовая філія Партыі БНФ. Управа юстыцыі адмовілася падоўжыць дамову на арэнду.

Чарговая справа проці Клімава

Пракуратура пачала крымінальную справу супраць былога дэпутата Вярхоўнага Савету ІЗ-га склікання і прадпрымальніка **Андрэя Клімава** за паклёп на Аляксандра Лукашэнку. Падставай стала публікацыя А.Клімава на інтэрнэт-сайце Аб'яднанай грамадзянскай партыі пад загалоўкам «Revolution forever або Як правільна разьбіраць цыганскага кабана ў год свінні».

Актывіста арыштавалі на 7 сутак

У судзе Ленінскага раёну адбыўся разгляд справы Антона Ўсьцімчука, якога прэвэнтыўна затрымалі яшчэ 24 сакавіка ды зьмясьцілі ў ізалятар часовага ўтрыманьня на двое сутак. Хлопцу закідаюць парушэньне артыкулу 17 ч.1 Адміністрацыйнага кодэксу. Тыдзень таму юнак заявіў, што справа мае палітычны характар дый запатрабаваў адваката, з-за чаго разьбіральніцтва перанеслі. Але А.Ўсьцімчук усё адно атрымаў сем сутак арышту. З будынку суду хло-

пец адправіўся дахаты, бо не знайшлося ніводнага канвойнага. Цяпер хлопец, якому застаецца адсядзець яшчэ пяць сутак, чакае позову яшчэ раз наведць магільёўскі ізалятар часовага ўтрыманьня.

Яшчэ адзін прысуд у Магілёве

Адбыўся суд над актывістам моладзі БНФ Магілёва **Яўгенам Суворавым**. Хлопец затрыманы 31 сакавіка і абвінавачаны ў дробным хуліганстве. Яўген Сувораў атрымаў сем сутак турэмнага зьняволеньня. Пяць сутак адведзена для абскарджваньня прысуду.

3 красавіка

Андрэя Клімава арыштавалі

Пракуратура Менску абвінаваціла **Андрэя Клімава** ў закліках да зьвяржэння існуючага ладу. Андрэя Клімава зьмясьцілі ў сьледчы ізалятар на вул.Валадарскага, дзе ён будзе знаходзіцца да суду.

Клімаву інкрымінуецца злачынства, прадугледжанае артыкулам 361 Крымінальнага кодэксу «Заклікі да дзеяньняў, скіраваных на нанясеньне шкоды зьнешняй бясьпецы Рэспублікі Беларусь, яе суверэнітэту, тэрытарыяльнай недатыкальнасьці, нацыянальнай бясьпецы і абароназдольнасьці».

А.Клімаў абвінавачваецца па ч.3 артыкулу: «публічныя заклікі да захопу дзяржаўнай улады, або гвалтоўнага зьмянення канстытуцыйнага ладу Рэспублікі Беларусь, або здрады дзяржаве, або здзяйсненьня тэрарыстычнага акту або дывэрсіі, ці здзяйсненьня іншых дзеяньняў, скіраваных на шкоду зьнешняй бясьпецы Рэспублікі Беларусь, яе суверэнітэту, тэрытарыяльнай недатыкальнасьці, нацыянальнай бясьпецы і абароназдольнасьці або распаўсюд матэрыялаў, якія ўтрымліваюць такія заклікі з выкарыстаньнем СМІ». Клімаву пагражае зьняволеньне ад двух да пяці гадоў.

Выганяюць з заняткаў за надпіс «За свабоду» на майцы

Дырэктар гімназіі №2 г. Барысава Пётар Васькоўскі пагражае ня выдаць атэстат моладзевому актывісту **Мацьвею Бялю**. Актывіст прыйшоў на заняткі ў саколцы з надпісам «За свабоду!». За гэта дырэктар школы выгнаў яго з уроку эканомікі, які ён выкладае. Васькоўскі заявіў, што «школа — установа дзяржаўная», а Бяля «выступае супраць дзяржавы». Дырэктар прыгразіў, што калі вучань ня здыме «палітычную» байку, ён выкліча міліцыю.

...асьвятляльныя палоскі на мундзірах службоўцаў МУС мелі практычны сэнс.

— Дзядзька, я недзе там сто рублёў згубіў. Не пасьвеціце?

...улады сапраўды прапагандавалі ідэі рэнтабэльнасьці аграрнага сэктару сярод сялян.

...апарат рызограф, які быў канфіскаваны ў актывіста БНФ падчас антынаркатычнага рэйду, меў дачыненьне да вырабу наркатычных рэчываў.

— Рызограф! Можа, табе яшчэ прынтар з гашышам?! На жаль, малады чалавек, капіявальную тэхніку мы можам прадаць, толькі калі вы пакажаце даведку ад нарколяга.

Вялікі дзякуй за ахвяраваньні

Маўлюдзе А., Віталю Ц., Віктару Б., Мікіту З., Макару Ш., Аляксандру Ж., Вользе Б., Валянціне П., Б.Я., Тамары К., Яўгену І., Н.К., В.П., Д.К., Сьвятлане Р., Мікалаю Дз., Генадзю Б., Уладзімеру К., Сяргею Я., Івану С., Аляксандру

А., Тацяне Б., І.К., Інэсе Б., Уладзімеру М., Фёдару П., Уладзімеру Г., Івану С., Л.І., Адаму З., Ніне К., Юр'ю М., Тацяне П., Э.К., Мікалаю К. зь Менску.
А.С. з Магілёва.
Аляксандру Ц. з Шумілінскага раёну.

Алесью Р. з Наваполацку.
У.М. з Калінкавіцкага раёну.
Алене Б. з Бабруйску.
Н.Б., Сяргею К., П.О., Крысьціне М., Аляксею П. з Горадні.
Тацяне Ш., Аляксандру Г. з Баранавічаў.
Аркадзю К. з Івацэвіцкага

раёну.

Анатолію П., Уладзімеру Ц. з Салігорску.
Валеру С., Аркадзю Л. са Жлобіна.
В.Д., Вячаславу К., Галіне Г. з Барысава.
Віталю А. са Слуцку.
Любові Ш. зь Віцебску.
Вадзіму Ш. зь Берасьця.

Каб штотыдзень атрымліваць газету, дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні.

1) Просім усіх ахвотных чытаць газету паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны. Гэта можна зрабіць праз: тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32 (МТС), (029) 618-54-84; e-mail: dastauka@tut.by; паштовы адрас: а/с 537, 220050, Менск.

2) Просім кожную сям'ю чытачоў пералічваць на рахунак газэты ахвяраваньне з разьліку 8000 рублёў на месяц. Гэтага хопіць на выхад і дастаўку газэты. У блянку банкаўскага паведамленьня ці паштовага пераказу дакладна і разборліва пазначайце адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езду. Тыя, хто перакажа 24000 рублёў за раз, забясьпечыць выхад «НН» на 3 месяцы. Хто перакажа 48000 рублёў адразу, гарантуе публікацыю «НН» на паўгоду.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ	Фонд выданьня газэты «Наша Ніва», УНП 101 115 521				
	МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11, Менск, код 764				
Касір	Рахунак а-рымальніка	3015 212 000 012		Асабовы рахунак	
	(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)				
	Від аплаты			Дата	Сума
	Ахвяраваньне				
	Агулам				
КВІТАНЦЫЯ	Фонд выданьня газэты «Наша Ніва», УНП 101 115 521				
	МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11, Менск, код 764				
Касір	Рахунак а-рымальніка	3015 212 000 012		Асабовы рахунак	
	(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)				
М.П.	Від аплаты			Дата	Сума
	Ахвяраваньне				
	Агулам				

Пра трагедыю ў Самалі зь першых вуснаў

На форумах сайту avia.ru праходзіць абмеркаванне катастрофы беларускага самалёту ў Самалі. Абмеркаванне пачалося ад першых паведамленняў пра падзенне ІЛ-76 і працягваецца па сёння.

Часам менавіта на форуме зьяўляліся самыя аспэратыўныя паведамленьні пра трагедыю. Нехта проста на форуме даведаўся, што ягоны бацька не аказаўся на борце самалёту, іншым шанцуе меней.

Форум стварае яснае ўражаньне, чаму і зь якой прычыны беларускія авіятары лётаюць у Афрыку, Ірак, Аўганістан. Як кажа сын аднаго з такіх лётчыкаў: «Нашы бацькі і знаёмыя лётаюць туды

толькі з адной прычыны — галеча ў нашай «любімай краіне». ІЛ-76 болей не пускаюць на рэйсы ў Эўропу, таму, каб не згубіць прафэсіяналізму, лётчыкі згаджаліся на самыя рызыкаўныя рэйсы. Абы не сядзець бяз справы, абы не згубіць уменняў.

Іншы фарумлянін піша: «Жахліва горка ўсведамляць тое, што людзі, якія аддалі палётам усё сваё здароўе і нават жыцьцё, пасыла сьмерці нікому не патрэбныя. Ды і пры жыцьці таксама. Праз незапапрабаванасьць тут людзі кідаюцца куды заўгодна. А ці няможна ў роднай дзяржаве забясьпечыць годнае жыцьцё?»

Трэці кажа, што за гэты па-

лёт яго бацька атрымаў бы мізэрныя 32 даляры. Амаль усе абураюцца, што ў краіне не была аб'яўленая жалоба, а дзяржаўныя СМІ замоўчваюць усе падрабязнасьці здарэння.

Большасьць удзельнікаў форуму самі былі ці дзейныя лётчыкі. Яны не па чутках ведаюць, што такое трапляць у экстрэмальныя сытуацыі. Многія лёталі ў Афрыку, былі пад абстрэламі ў тым жа Самалі, Угандзе, Танзаніі. Усе сыходзяцца ў меркаваньні, што ўдзельнікі экіпажу былі сапраўднымі прафэсіяналамі, якія шчыра і самааддана, а часам нават фанатычна рабілі сваю справу.

З абмеркаваньняў можна даведацца пра асабістае жыцьцё пмат каго з загінулых беларусаў. Бо ў форуме бяруць удзел у тым ліку і найбліжэйшыя сваякі, сябры, аднаклясьнікі і аднагрупнікі беларускіх лётчыкаў. Хто, калі не яны, найлепш могуць расказаць пра сваіх блізкіх. Аказваецца, некаторыя члену экіпажу, мусілі ляцець у Хартум, але ў апошні час пляны змяніліся...

Тацяна піша: «Напярэдадні вылету Іван Габ быў у гасьцях у сям'і маёй сяброўкі, расказаў, што ляціць у Самалі, прасілі не ляцець. Іван запэўніў, што хутка вернецца і ствараў пляны на будучыню...» У большасьці засталіся непаўналетнія дзеці. Для Арцёма Сыгучова гэта была ўвогуле першая камандзіроўка. Прыводзяцца словы ўжо немаладога Міхаіла Баглова: «Я жыву душой, пакуль я працую, вельмі прыемна адчуваць, што ты патрэбны».

**Зьміцер
Панкавец**

Абмеркаваньні на форуме працягваюцца і цяпер. Пачытаць абмеркаваньне ці прыняць у ім удзел можна тут: http://www.avia.ru/forum/4/6/93487099522042505261174664846_1.shtml

Радзіма разьвітваецца зь лётчыкамі.

Нямігі бэтонныя берагі

Правы бок вуліцы з гандлёвым домам «На Нямізе» застанеца ранейшым, а левы, дагэтуль пусты, адновяць у стылі XIX стагоддзя. Такое рашэнне прыняла рэспубліканская навукова-мэтадычная рада ў пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры.

Часткова гэты праект ужо рэалізаваны — ад праспекту Пераможцаў да вуліцы Камсамольскай. Забудаваць пуст-

ку між Камсамольскай і Гарадзкім Валам даверылі «Творчай майстэрні архітэктара Дулевіча».

Калі ўзнаўлялі ўчастак да вуліцы Камсамольскай, стылізаваныя пад архітэктурную пазамінулага стагоддзя дамы паднялі на плятформу, пад якой размясціўся паркінг. Паводле праекту Геннадзя Дулевіча, паркінг пойдзе пад зямлю.

Сам Геннадзь Дулевіч кажа, што ня ставіў мэтай узнавіць

вуліцу ў яе першапачатковым выглядзе. «Ранейшай Нямігі ўжо ніколі ня будзе. Яна загінула пад нажом урбанізацыі ў 70-я гады. Я прапаную архітэктурную фантазію «па матывах» ранейшай Нямігі, якая «прымірыць» стары горад з новым».

Вуліца Рэвалюцыйная стане пешаходнай: падняцца на яе зь Нямігі можна будзе па лесвіцы ці эскалятары.

Паводле «Советской Белоруссии»

Лёлік Ушкін стварыў украінскі варыянт «Навінак»

Анархіст і сталы аўтар «НН» Лёлік Ушкін стаў рэдактарам украінскага палітычна-сатырычнага часопісу «Параска.инфо». На прэзентацыю ў кіеўскую кавярню «Кватэра бабуіна» сабралася багата людзей, былі й дэпутаты Вярхоўнай рады.

Часопіс будзе працягваць традыцыі беларускіх «Навінак», а распаўсюджвацца ў парлямэнце, Адміністрацыі прэзідэнта, кабінэце міністраў Украіны, зь іх жа «Параска» і зьбіраецца сыябацца. Выданьне ня мае сталага фінансавання, таму невядома, зь якой пэрыядычнасьцю будзе выходзіць.

ЗП

Таямніца Андруховіча

Пры канцы сакавіка ў харкаўскім выдавецтве «Фоліо» выйшаў новы раман Юр'я Андруховіча «Таямніца». На красавік заплянаваны вялікі прома-тур па 10 гарадах Украіны ў падтрымку кнігі. Гэты «раман у інтэрвію», вытанчана і захапляльна пабудаваны на асабістых успамінах аўтара пра сучаснае і мінулае, прэсьвечаны гадам ягонага дзяцінства і юнацтва, падарожжам па Эўропе, творчасці і страчанаму часу, каханню і сьмерці, вечнаму і хуткаплыннаму.

Насуперак назьве, у «Таямніцы» аўтар зрывае заслону з усіх таямніц, больш чым шчыра распавядае пра сваё жыццё, ад раньняга дзяцінства да сёняшняга дня.

Тэкст напісаны ў выглядзе сэрыі інтэрвію аўтара нейкаму часопісу, які неў-

забаве гіне пры загадкавых абставінах. Аўтар выступае галоўным героем, іншыя пэрсанажы кнігі — рэальныя людзі. «Настаў нейкі такі час, падышла жыцьцёвая хвіліна, калі паўстала неабходнасьць у чымсьці акурат такім...», — камэнтуе Андруховіч выбар жанру сваёй новай кнігі.

Андруховіч адкрыта апісвае баўленьне часу літаратурнай тусоўкі зь бясконцамі застольямі, з алькаголем ды паленьнем травы, называючы гэта «праўдаю жыцьця».

Новы твор Андруховіча

арыгінальны як формай, так і зьместам. Жанрава гэта штосьці сярэдняе між споведзьдзю й аналітычнымі мэмуарамі.

Адразу пасля выхаду кнігі Юры Андруховіч адпраўляецца ў прома-тур, які стартуе 4 красавіка ў Харкаве. «І трэба ж, такое супадзеньне, — прызнаўся Андруховіч. — У маім тэксце згадваецца цягнік, якім я аднойчы ўначы вяртаюся, Вужгарад-Харкаў, і наш тур пачынаецца ў Харкаве, а Вужгарад — апошні горад».

«Таямніца» ўжо перакладаецца на нямецкую, падпісаная таксама дамова на расейскамоўны пераклад.

АК паводле ўкраінскай прэсы

Кніга лёсаў эміграцыі

У кнізе сабраныя 73 успаміны дзеячаў беларускай дыяспары з усяго сьвету — тых, хто пасяля 1944 г. апынуўся на захад ад свае радзімы.

Ідэя кнігі, паводле словаў аўтара, ўзьнікла досыць нечакана. «Каталізатарам стаў мой сябар Барыс Кіт — першы прадстаўнік ваенна-палітычнай хвалі беларускай эміграцыі, зь якім мне ўдалося навізаць цесны кантакт. Тады я не плянаваў выданьня цэлай кнігі, прысьвечанай эміграцыі. Мэтай было напісаньне газэтнага артыкулу».

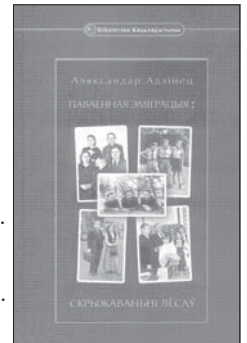
Аўтар тэлефанаваў у Англію й Канаду, Аўстралію й Аргентыну, Чэхію й Польшчу, па некалькі гадзін размаўляючы з адным суразмоўцам. У выніку за паўтары гадзіны былі сабраныя дзясяткі тэкстаў: з ЗША — 30 успамінаў, з Аўстраліі — 12, з Канады — 11, зь

Вялікабрытаніі — 6, зь Нямецчыны — 4, з Польшчы і Бэльгіі — па 3, з Аргентыны, Францыі, Чэхіі, Швэцыі — па 1.

Сярод герояў кнігі — Надзея Касмовіч, Барыс Кіт, Міхась Лужынскі, Ганна Мерляк (жонка Кастуся Мерляка), Барыс Рагуля, Вітаўт і Вера Рамукі, Эмігідзіюш Рыжы, Язэп Сажыч, Юры Турунак, Анатоль і Іван Храмоўскія, Антон Шукелойць. Асобным блёкам зьмешчаныя «Успаміны Барыса Кіта пра вядомых людзей».

Раней выходзілі падобныя кнігі, дзе былі сабраныя ўспаміны ці нарысы пра дзеячаў эміграцыі (напрыклад, Леанід Пранчак «Беларуская Амэрыка» і Тацяна Антонова «У зямлякоў за акіянам»). Аднак кніга «Паваенная эміграцыя» ў некалькі разоў большая. Падругое, аўтар, Аляксандар Адзінец, імкнуўся запісваць ня толькі вядомых

Адзінец Аляксандар. Паваенная эміграцыя: скрыжаваньні лёсаў: зборнік успамінаў. — Менск: Медысонт, 2007. — 704 с. (Бібліятэка «Бацькаўшчыны». Кніга 11).

дзеячаў.

Кніга магла быць значна большай. Але на кожную згоду на інтэрвію прыпадала па адной адмове.

«Хапала ўсяго, — згадвае Аляксандар Адзінец, — і мэтадычнага кіданьня слухаўкі пасяля аднаго толькі вітаньня па-беларуску, і рэзкіх адмоваў запрасіць мужа (ці жонку) да тэлефону, і абвінавачваньняў аўтара, што ён замалады, дый увогуле — «дзе гарантыя, што Адзінец — гэта ня Ваш псэўданім».

У том зьмешчана больш за дзьве сотні фатаздымкаў, большасьць зь якіх друкуецца ўпершыню.

Зрабіць другую такую кнігу ў найбліжэйшы дзесяцігодзьдзі наўрад ці ўдасца. Старое пакаленьне эміграцыі імкліва адыходзіць. Так, за час працы над кнігай адышлі ў лепшы сьвет чатыры апытаныя: Франціш Бартуль, Мікола Латушкін, Янка Раковіч, Барыс Рагуля.

Аляксандар Адзінец пасьпеў зрабіць вялікую працу.

Шукайце кнігу ў кнігарнях, незалежных распаўсюднікаў.

Алег Гардзюшка

Аляксандар Адзінец

нарадзіўся ў 1980 у Менску. Шэсьць гадоў адпрацаваў штатным супрацоўнікам спартовай газэты «Прэссбол». Ад 2003 г. жыве ў Нямецчыне. Супрацоўнічае з шэрагам грамадзка-палітычных і музычных выданьняў, у прыватнасьці, з «Нашай Нівай» і «Салідарнасьцю». На фота зьлева.

IN MEMORIAM

Сяргей Вітушка пра Аляксея Анішчыка

У Вільні ва ўзросьце 95 гадоў памёр найстарэйшы беларускі пісьменьнік **Аляксей Анішчык**.

Ён нарадзіўся ў 1912 годзе на Наваградчыне, дзе пазьней працаваў настаўнікам у сьляйскай Беларускай гімназіі.

Яшчэ ў маладосьці ён пачаў пісаць вершы (псэўданімам абраў сабе назву горкай кветкі — Чэмер), але выдаць свае кнігі змог, толькі калі счэзла цензура. У 1990-ыя гады, жывучы ў Вільні, Аляксей Анішчык выдаў некалькі кнігаў вершаў і ўспамінаў («Мондэінская баллада»,

«Жыцьцё жывым належыць», «Наваградзкая беларуская гімназія», «Сяргей Хмара», «Выбраныя Богам»). Летась выйшла яго аўтабіяграфія.

Аляксей Анішчык вядомы ня толькі як літаратар, але і як дзеяч нацыянальнага адраджэньня, якому хапіла мужнасьці ў 1944 годзе на Другім Усебеларускім Кангрэсе выступіць з прамоваю супраць свавольстваў жаўнераў АК (яго выступ абарвалі арганізатары Кангрэсу).

Пазьней савецкая ўлада клясыфікавала гэты выступ як здраду і вынесла яму сьмяротны прысуд, які заманілі на 25 гадоў лягераў.

У 1989 годзе ён вітаў удзельнікаў Другога Вальнага Сойму ў Вільні ад імя віленскай інтэлігенцыі. Падчас Сойму, на якім была заснаваная Канфэдэрацыя беларускіх моладзевых суполак, і адбылася наша першая асабістая сустрэча. Пазьней савецкія газэты зьмясьцілі здымкі, на якіх мы вітаемся, і падпісалі іх: «Абдымкі з паліцаем».

Характарам Аляксея Сьцяпанавіч быў незвычайны: зусім незласьлівы, ён ніколі не наракаў, але надта радаваўся чужым посьпехам, усіх навокал лічыў цудоўнымі, прыпісваў ім

таленты, ды і сам таму ніколі не пачуваўся лішнім у такім асяродку.

У Аляксея Анішчыка засталася багатая бібліятэка і рэдкі архіў. Нашчадкам будзе адкуль даведацца пра беларускі нацыянальны рух мінулага стагодзьдзя.

Сяргей Вітушка

Як палітыкі сьвяткуюць Вялікдзень?

Аляксандар Мілінкевіч, лідэр апазыцыі: «Ведаеце, я ўжо ў сераду адпусціў людзей з офісу, каб яны падрыхтаваліся да сьвята. Сам збіраюся аб'ехаць багата вёсачак на Гарадзеншчыне, каб прыбраць магільні сваіх дзядоў і прадзедаў. Сам Вялікдзень сустрамаў у Берштах, разам з жонкай. На жаль, з Польшчы, з вучобы ня змогуць прыехаць дзеці. Добра, што ў гэтым годзе супалі і каталіцкі, і праваслаўны Вялікдзень. Я праваслаўны, мая жонка каталічка».

Сяргей Калякін, лідэр ПКБ: «Ніяк. Я чалавек няверуючы. Дакладней будзе сказаць, няверуючы ў Бога, таму і

Вялікдзень ніяк не сьвяткую».

Анатоль Лябедзька, старшыня АГП: «Лічу Вялікдзень сямейным сьвятам, на якое збіраюцца толькі самыя блізкія людзі. Гэтым разам, як звычайна, зь сям'ёй паеду да бацькоў на Стаўпеччыну. У мяне рэлігійная сям'я, Вялікдзень сьвяткавалі і за савецкім часам. Асабліва набожная была мая бабуля, якая, на жаль, ужо памерла, яна пражыла 97 гадоў. Паспрабую напярэдадні трапіць у царкву».

Юрась Беленькі, намеснік старшыні КХП-БНФ: «Для мяне і маёй сям'і Вялікдзень — гэта адно з найвялікшых сьвятаў. Звычайна ў гэты дзень я іду ў царкву, я належу

да эвангелічнай царквы. Пасьля вяртаюся дадому, накрываем багатыя стравы, але безь сьпіртнога, молімся. Вось так я звычайна адзначаю Вялікдзень, але баюся, што ў гэтым годзе якраз так не атрымаецца, бо я атрымаў запрашэньне ад пастара Эрнэста Сабілы прыняць удзел у сьвяткаваньні ў Асіповічах. Хутчэй за ўсё, адгукнуся на гэтую прапанову».

Сяргей Касьян, дэпутат Палаты прадстаўнікоў, Кампартыя Беларусі: «Шмат гадоў традыцыйна адзначаю Вялікдзень. Праводжу гэтае сьвята дома, у коле сям'і. А дзясятая раніца ў нас пачынаецца сьнеданьне, з усімі ат-

рыбутамі сьвята. На сталі звычайна стаіць сьвечка, молімся, жонка пячэ пірагі. Калі ёсьць час, то заўсёды хаджу ў царкву, калі-нікалі нават на ўсяночную».

Аляксандар Вайтовіч, былы сьпікер Савету Рэспублікі: «На Вялікдзень я традыцыйна еду ў сваю родную вёску Рачкевічы (Капыльшчына). У нас у вёсцы на Вялікдзень усе ідуць на могілкі, прыбіраюць іх, папраўляюць. Пасьля крыху выпіваем, ямо чырвонае яйка».

Юрась Губарэвіч, Партыя БНФ: «Традыцыйна Вялікдзень адзначаем у коле сям'і. Ходзім на белаазёрскія могілкі, там пахаваныя мае дзядуля з бабуляй, а таксама бацька. Пасьля сьвяточны стол, зь яйкамі, булкамі і ўсім астатнім, як належыць. У царкву ня ходзім, бо некай ня складалася ў нашай сям'і такая традыцыя».

Апытаяў Зьміцер Панкавец

Фарбаванае яечка

Асноўны сымбаль сьвята Вялікадня (Вялічкі, Пасхі) — фарбаванае яйка. Яно зьяўлялася знакам жыцьця і ўваскрэсьня. Яйкамі, асьвячонымі ў царкве ці касцёле, разгаўляюцца, распачынаючы велікодны стол. З царквы вярталіся як мага хутчэй, бо, згодна з народным павер'ем, хто раней пачне разгаўляцца, таму будзе ў гэтым годзе ўдача ў яго справах і добрае здароўе.

Каравай

4 шклянкі мукі, 3/4 шклянкі цукру, 1/2 шклянкі вяршкоў, 5 жаўткоў, палова бруска масла, 70 г дражджэй, ванілін, 50 г разынак, жаўток і вяршкі для глязураваньня караваю.

Рашчыніць дрожджы з лыжкай малака і лыжкай мукі. Жаўткі перацерці з цукрам, растапіць масла. Муку зьямшаць з рошчынай, жаўткамі і цёплым вяршкамі. Вырабіць цеста і пад канец дадаць топленае масла і ванілін. Схаваць цеста ў цёплым месцы і пакінуць падростаць.

Сфармаваць каравай, аздобіць яго рэштаю цеста, паліць жаўтком, зьямшаным зь вяршкамі. Выпякаць 20—30 хв. пры тэмпературы 140 градусаў.

Каўбаса ў цесьце

500 г варанай каўбасы, 2 яйкі, 150 г мукі, 0,75 шклянкі малака, алеі для смажаньня, соль.

Муку, жаўткі разьмяшаць з малаком, дадаць соль і ўзьбітыя бялкі. Каўбасу нарэзаць кружкамі таўшчынёй 1 см. Кружкі апускаць у цеста і смажыць з абодвух бакоў на алеі.

Падаць з салаткай з гародніны або таматным соўсам.

Сьвініна, запечаная з бульбай

800 г сьвініны, 2 ст. лыжкі тлушчу, 2 цыбуліны, 12 бульбін, соль, кмен.

Мяса (адным кавалкам) пасыпаць сольлю, перцам, абсмажыць з усіх бакоў на моцна разагрэтым тлушчы. Перакласьці на бляху, уліць тлушч, што застаўся ад смажаньня, пасыпаць кменам, дадаць нарэзаную кружкамі цыбулю, 3—4 ст. лыжкі вады і паставіць у духоўку. Запякаць, паліваючы сокам, які ўтварыўся (калі трэба, дадаць ваду), да таго часу, пакуль мяса дойдзе да напайгатунасыці.

Бульбіны прыкладна аднолькавай велічыні абабраць, памыць, пасыпаць сольлю і пакласьці на бляху разам з мясам і, працягваючы паліваць, запякаць да гатоўнасыці.

Гатовае мяса тонка нарэзаць,

абкласьці запечанай бульбай. Падаць з кіслай капустай.

Бязрозавік

5 л бярозавага соку, 30 г ячменю.

Бязрозавы сок заліць у драўляную бочачку, паставіць у цёмнае халаднаватае месца. Праз 2—3 дні, калі сок трохі закісьне, дадаць ячмень, падпражаны на блясе, або жытнія сухары, даць пастаяць яшчэ суткі, працадзіць.

Аналягічным чынам гатуецца і кляновы квас — кляновік.

Медавуха

5 л вады, 300 г мёду, 10 г дражджэй.

Мёд разам з сотамі разьвесці ахаладжанай гатаванай вадой, заліць у невялікую драўляную бочачку. Дадаць дрожджы, разьведзеныя ў цёплай вадзе, перамышаць. Вытрымліваць у халаднаватым месцы 6—8 дзён.

І вядома ж, хрэн

Перацёрты на дробную тарку карані хрэну зьмешваюць з сырым цёртым бураком. Бурак дае колер, хрэн — сілу. Гэта найпершая велікодная прыправа да мясных страваў.

Каханьне ў вёсцы пракажонных

Ёна 53 гады замужняга жыцця штодня карміла мужа з лыжкі, бо ён, скалечаны праказай, ня мог есці сам. Сёння старая жанчына дажывае свае дні ў румынскай вёсцы разам з 23 іншымі пракажоннымі. Рэпартаж з апошняга паселішча пракажонных у Эўропе.

Мінітурнай Ёнае 81 год. Яна сядзіць перад сваёй маленькай хаткай-пяцісьценкай. Ёй цяжка хадзіць, бо праказа адабрала ў яе ступакі і пальцы на руках. А таксама пашкодзіла галасавыя звязкі, і таму ў Ёнае пісклявы голас.

Гасьцей яна вітае вельмі сардэчна, аднак рукі не падае, бо хоць хвароба і ня надта заразная, кантакт з адкрытымі ранамі пракажонных для іншых небяспечны.

Маленькая бабулька любіць, калі да яе прыходзяць, а пра вёску на ўскрайку балотаў дэльты Дунаю ведае ўсё, бо жыве там ужо 65 гадоў. Хвароба пачалася ў яе з нявінных плямаў на твары, захварэла таксама яе маці. Калі Ёнае было 16, у абедзвюх выявілі праказу. Разам яны трапілі ў апошні на нашым кантынэнце лепразорый.

У каленні Ёнае пазнаёмілася са сваім мужам Калінам.

— Мы з самага пачатку хацелі мець уласны дом і ўрэшце яго збудавалі. Абсалютна самастойна — з гонарам распавадае Ёнае, узгадваючы, што яны не хацелі жыць у белых карпусах, што пабудавала для іх дзяржава.

У лепразорыі яны жылі вельмі сціпла. Урад забяспечваў ежу й лячэнне, а таксама плаціў зусім маленькую пэнсію, на якую дом не збудуеш. «Жылося цяжка, таму мы пачалі разводзіць жывёлу, у нас былі сваё малако і яйкі. Даводзілася эканоміць».

Сёння ў двух маленькіх пакоях ейнай пабеленай хаткі пануе ідэальны парадок, а сьцены ўпрыгожваюць сямейныя фатаздымкі. Ёнае клапоціцца пра кожную дробязь, а капялош, перавязаны густоўным бантам, што ляжыць на яе дасканала засьцеленым ложку, нагадвае, што калісьці яна была вельмі элегантнай жанчынай.

Жыццё пад наглядом

Да разьмешчанага ў даліне паселішча Цікілешт не вядуць аніякія паказальнікі. Каленія была створаная ў XIX ст., а ў

часы камунізму румынскія ўлады прыбралі яе назву з мапаў. Праказу тады трэба было хаваць як сарамлівую хваробу, прыкмету галечы.

Нават і цяпер у аточаную вінаграднікамі вёску на ўсходзе краіны, што ляжыць за 35 км ад гораду Тульча, вядзе толькі адна вузкая дарога. У слынны чарнаморскі курорт Канстанца адтуль больш за дзеве гадзіны язды на машыне.

На першы погляд пасёлак падаецца абсалютна звычайным. Пра тое, што гэта ня так, нагадвае збудаваная ў цэнтры печка для спальвання перавязак.

Да падзення камунізму ўсе румынскія пракажонныя замыкаліся ў вёсцы на абавязковае чатырохгадовае лячэнне. Пазьней да канца жыцця яны патраба-

Хоць і ня бачыў, Калін кожную пятніцу навобмацак ішоў некалькі кілямэтраў у бліжэйшую вёску, каб забраць дачку Домніку са школы.

... ..
валі сталай апекі. У першую чаргу штодзённай зьмены павязак. Да 1954 г. пракажонныя ня мелі права пакідаць каленію Цікілешт, пасля гэта стала магчыма толькі са згоды лекара.

Лепразорыі [ад лац. *Lepra* — праказа], што пачалі ўзьнікаць ужо ў IV ст. н.э., ахоўвалі здаровых людзей ад хваробы. Сёння на яе ўсё яшчэ пакутуюць 15 млн. чалавек на свеце, аднак, калі ў пацыента выявіць хваробу на раньняй стадыі, яго можна вылечыць за невялікія грошы, недзе за 10 даляраў.

Большасьць з апошніх на нашым кантынэнце 24 пракажонных жывуць сціпла ў белых, даўгаватых карпусах. Кожны пакойчык мае свой уваход, у пакоі ложка ды, лічы, і ўсё. Санітаркі дбаюць пра тое, каб пацыенты мелі чыстую пасьцелю і ўсё, у чым маюць патрэбу.

На шчасьце, галеча, што панавала ў вёсцы ў часы камунізму, засталася ўжо ў мінулым. Нядаўна за грошы з Эўразьвязу адрамантавалі амбуляторыю, дзе зьмяняюць павязкі, і абсталявалі сьвятліцу, дзе ёсць спадарожнікаявая тэлевізія і кандыцыянэр.

Цяпер пракажонным найбольш не хапае сямейнага цяпла. Для часткі зь іх, напрыклад, 42-гадовага Грыгорэ Грыгорава, які трапіў у каленію ў 13 гадоў, лепразорый стаўся высылкай і зруйнаваў былое, нармальнае жыццё. Аднак нехта знайшоў тут ня толькі дом, але і каханьне.

Шчасьце незвычайнае

Калі Ёнае і Калін бралі шлюб, яна яшчэ была цалкам здаровая, а ён бачыў. Праказа разьвіваецца на працягу 20—25 год і толькі пасля зьнішчае цела.

Нягледзячы на хваробу, яны захацелі мець дзіця. Калін так і не пабачыў дачкі, бо асьлеп за месяц да яе зьяўленьня на свет. «Праказа забрала ў яго зрок, але ня сэрца», — кажа Ёнае, якая 53 гады замужняга жыцця штодня карміла мужа з лыжкі, бо ён ня мог есці сам.

Ён памёр сем гадоў таму. Хоць і ня бачыў, кожную пятніцу навобмацак ішоў некалькі кілямэтраў у бліжэйшую вёску, каб забраць дачку Домніку са школы.

— Бацька быў вельмі спрытны і кемлівы. Марнаваўся тут, — цьвердзіць Домніка, прытуляючыся да мамы.

Домніцы ўжо 61 год, і яна абсалютна здаровая. Ад часу, як пайшла на пэнсію, яна два тыдні ў месяц праводзіць у Тульчы, а рэшту часу ў мамы ў лепразорыі.

— Я выхоўвалася ў каленні да 13 гадоў. Гэта быў шчаслівы час, — узгадвае яна. — У 40-х і 50-х г. тут нарадзілася 10 дзяцей. Мы разам бавіліся. Сьвятар Раманэску, які таксама быў хворы на праказу, вучыў нас, арганізаваў пачатковую школу. Ён ўгаварыў мяне далей вучыцца ў ліцэі ў горадзе, бо ў суседні мяне не хацелі прымаць, як я з каленні. Пасля ўлады забаранілі мець дзяцей, бо была рызыка заражэньня іх праказай, — тлумачыць Домніка.

Мы сядзім перад мазанкай яе маці, і я думаю над тым, як Ёнае без далоняў магла выгадаваць дзіця і як цяпер упраўляецца з гародчыкам.

— Калі нарадзілася Домніка, у мяне яшчэ былі пальцы і ступакі. Дачка — то было шчасьце. Толькі калі ёй было шэсьць гадоў, хвароба мяне зусім ужо скруціла. А агарод? Што ж, калі мне кепска і стаяць цяжка, тады я працую на каленях. Праца — гэта мне як лек! Калі

Бабуля Ёана з дачкой на парозе сваёй хаткі.

б я легла ў ложка, то ўжо ж бы ня ўстала, — тлумачыць яна з усмешкай.

Няма ў ёй ані кроплі смутку, яна ня хоча спачування. Калі ёй надга кепска, дапамагаюць санітаркі з лепразорыю. А радасць жыцця дапамагаюць захаваць дачка і ўнук — кібэрнэтык, ейны гонар, які прывозіць у лепразорый на экскурсіі амэрыканскіх лекараў, што цікавяцца тым, як выглядае паселішча.

Чорны твар дзяцей пужае

Крыстап Татуля — стараста вёскі пракажоных. Яны самі яго выбралі — нефармальна. За два дні да майго прыезду 75-гадовы стараста перанёс кровазьліццё. І хоць ён змучаны, ён усё ж абавязкова хоча, каб я да яго прыйшла, бо кожны, хто наведвае Ціклешт, павінен у яго паказацца.

Таму я падумаюся па стромкіх прыступках да ягонага дому. Невялічкая хатка стаіць на схіле, вышэй за жылыя карпусы. Адтуль добра бачныя два тэўшыя храмы: праваслаўны і баптысцкі, а таксама ўсё, што адбываецца ў цэлым лепразорый. Татуля ня можа, аднак, цешыцца краявідам. Калісьці ён яшчэ бачыў абрысы прадметаў і формаў, цяпер ужо нічога.

— Я жыў у Дабруджы. Адзін раз узі-

мку я прыйшоў у школу. Ва ўсіх дзяцей былі чырвоныя ад марозу пчокі. А ў мяне былі чорныя, — задумваецца ён.

Праказу выявілі ў яго пазней, калі ў 16-гадовым узросьце ў яго пачаліся праблемы з дыханьнем. Аказалася, што менавіта інфэкцыйная хвароба выклікала тое, што ягоны нос пачаў дэфармавацца. «Выглядаў так, быццам правальваўся ў твар. Людзі пачалі казаць, што ў мяне чорная сьмерць», — прыгадвае ён.

Тады ён і трапіў у лепразорый. Так, як і Калін, знайшоў тут жонку — ён пабраўся з сястрой Ёаны Марыяй, таксама хвораю на праказу. Калі бралі шлюб, яму было 18, ёй 16. Яна была для яго цэлым сьветам. «У нас нарадзіліся два здаровыя сыны. Яны мяне часта тут адведваюць», — распавядае Татуля.

— А цяпер пакаштуем майго віна, — перапыняе ён размову.

Вагаюся, што рабіць. У варшаўскім інфэкцыйным шпіталі мяне перасьцерагалі, што нельга карыстацца тым самым посудам, якім карыстаюцца хворыя. Але санітарка, якая якраз зайшла да найважнейшага чалавека ў вёсцы, кажа, што магу піць не баючыся.

Маладое чырвонае віно паходзіць з мініятурнага вінаградніку, што месціцца ля дома. «Мы ўсе дапамагам яму

даглядаць вінаград», — кажа санітарка.

Татуля, калі толькі можа, ходзіць на могілкі, якія знаходзяцца адразу ж за плотам лепразорыю. Там пахаваная Марыя. На ейнай магіле ён паставіў трывалы помнік, там у загарадцы ёсьць месца і для яго. Ён нават выправіраваў дату свайго нараджэньня і дзье першыя лічбы даты сьмерці: два, нуль... Дадішучь дзье апошнія суседзі з Ціклешту.

Пасьля іх прыедуць старыя

Калісьці ў лепразорый ў дэльеце Дунаю жыло больш за 200 пракажоных. Хваробу, што ў сярэднявеччы лічылася пакараньнем за грахі, прынеслі на тэрыторыю цяперашняй Румыніі стараверы, якія ўцякалі сюды ад рэпрэсіў з царскай Расеі. Прытулак яны знайшлі толькі сярод балотаў вялізнай ракі.

Падчас першай усясьветнай вайны, аднак, усе хворыя былі забітыя. Вёска ізноў сталася месцам ізаляцыі ў 20-х гг. XX ст.

Калі адыдуць тыя, хто тут сёння жыве, праказа зьнікне з Эўропы. У даліне тады будзе дом-інтэрнат для старых. Першыя пэнсіянэры ўжо пераехалі ў корпус, разьмешчаны на ўскрайку вёскі.

**Агнешка Скэтэрская, Газэта
выборча
Пераклад Вольгі Данішэвіч**

Маці гарадоў

Віталь Тарас пабываў у Кіеве ў часе мітынгаў прыхільнікаў і праціўнікаў роспуску Вярхоўнай рады.

Кіеў доўгі час заставаўся для мяне загадкавым месцам. Загадкавым з тае простае прычыны, што ніяк не ўдавалася ў ім пабыць.

Недзе на пачатку 70-х гадоў мінулага стагоддзя самалёт, на якім я разам з маці ляцеў у Сімферопаль, тэрмінова пасадзілі ў Кіеве. Як высветлілася, нешта здарылася з адным з матараў. Потым яго на вачах у напалоханых пасажыраў рамантавалі дужыя дзядзькі з дапамогай вялікай кувалды. Але гэта да справы ня мае дачынення.

Плошча імя Майдана

У постсавецкую эпоху мне пашчасціла пабываць шмат у якіх эўрапейскіх сталіцах. А Кіеў усё заставаўся недасяжнай марай. І, як гэта часта здараецца ў падобных выпадках, упершыню я патрапіў туды ў такіх акалічнасцях, зусім не спрыяльных для азнаямлення з архітэктурай і гістарычнымі мясцінамі. Уся навакольная рэчаіснасць успрымалася, як праз смугу.

Але, як потым стала зразумела, нічога не забылася — усплыло ў памяці вельмі хутка, да дробязяў. Найперш, адпачаталася агульная карціна гораду як сьвята, як карнавалу. Такое ўражаньне ўзьнікае, канечне, і ў іншых эўрапейскіх гарадах. Тым самым Парыжы, які Гэмінгвэй назваў «святаям, якое заўсёды з табой». Ці Рыме. Ці Лісабоне. Але адрозненне ў тым, што ва ўсіх гэтых сталіцах адчуваеш сябе ўсё - ткі чужым. Як казаў Астап Бэндэр: «Мы чужыя на гэтым сьвяце жыцця».

А тут — поўнае ўнутранае адчуваньне, быццам патрапіў у родную стыхію, у родны, знаёмы з дзяцінства горад (гэта пры тым, што, як я ўжо адзначыў, ніякіх падставаў для радасці на момант

перабываньне ва ўкраінскай сталіцы ў мяне не магло быць). І гэтая стыхія захапляе цябе нейкім самым неверагодным чынам.

Людзкі натоўп, у які ты трапляеш адразу на вакзале і які потым зацягвае цябе ў мэтро, паводле вызначэння ня ў стане выклікаць станоўчых эмоцыяў у асобнага чалавека. Але праз некаторы час, калі ты ўпісваецца ў агульны рытм чалавечых патокаў, пачынаеш разумець (дакладней, адчуваць), што і ў гарадскога натоўпу ёсць свой настрой, душа.

І гэтая аўра выразна адрозніваецца ад шэра-дэпрэсываўнай аўры менскага натоўпу. Зразумела, і ў кіеўскім натоўпе хапае агрэсіі ды злосьці — асабліва, калі трэба ўпіхнуцца ў апошні вагон. Але гэтая злосьць парадаксальным чынам не ператвараецца ў злобнасць. Гэта нейкая азартная, вясёлая злосьць. Хамства, з якім тут можна сутыкнуцца значна часцей, як у Менску, амаль заўсёды вясёлае. Цябе ня проста аблаюць, але абавязкова зь нейкай падкавыркай ці ўсьмешкай.

Дзяжурная ў рэцэпцыі ў гатэлі, да якой я звярнуўся з пытаннем, ці можна падсяліць да мяне ва ўжо аплочаны загадзя нумар жонку на адну ноч і колькі гэта будзе каштаваць у дадатак, адказала мне так: «Хочаце, я дакладна скажу, куды вам ісьці?» І потым патлумачыла: «Розніца ў аплаце — капейкі. Так што ідзіце моўчкі і нікому аб нашай размове не кажыце».

Гэта, як я не аднойчы потым мог пераканацца, даволі распаўсюджаны стыль зносінаў з кліентамі.

З адным знаёмым замежнікам, які жыве ў Кіеве ўжо некалькі гадоў, нам трэ было патрапіць на ўскраіну гораду на маршрутным таксі. Тут трэба звярнуць увагу на дзьева акалічнасці. Па-першае, мой

знаёмы, як і я сам, вызначаецца прасторавым крэатынізмам. Па-другое, фантастычна нізкія кошты грамадзкага транспарту, у тым ліку маршрутак у Кіеве (адрозна ад легкавых таксі), кампэнсуюцца вялікім попытам на яго. Людзі ў маршрутцы могуць у літаральным сэнсе сядзець у вас на галаве, пад нагамі, вісець пад стольлю з усімі сваімі вандзэлкамі. І ніколі колькасьць пасажыраў не падасца кіроўцу настолькі вялікай, каб не забраць па дарозе яшчэ аднаго-двух.

Але чым больш маршрутка аддалялася ад цэнтру, тым прасторней рабілася ў салёне. І вось, калі з пасажыраў нарэшце засталіся толькі мы ўдвох, кіроўца змрочна прапанаваў нам выйсьці, паколькі гэта быў канцовы прыпынак. Мой знаёмы разгублена запытаўся: «А хіба гэта не... (далей быў названы патрэбны нам раён)?» У адказ нас мацерна аблаялі і паведамлілі, што нам трэба было ехаць у процілеглым кірунку. Аднак, калі мы хацелі зноў заплаціць (бо давялося ж ехаць назад), кіроўца з годнасьцю адмовіўся браць грошы.

Трэба адзначыць, што той, першы мой прыезд у Кіеў адбыўся празь некалькі месяцаў пасля Аранжавай рэвалюцыі. І таму, як цяпер зразумела, на многае падсвядома я глядзеў тады яшчэ і праз прызму вядомых падзеяў на майдане Незалежнасці. Адзін з маіх тагачасных спадарожнікаў — незалежны даследчык зь Менску — нецярпліва запытаўся на выхадзе з мэтро ў першага сустрэчнага мінака: «Вы не падкажаце, дзе тут плошча Майдана?..»

Ніякага рэвалюцыйнага духу я не адчуў. Як і празьмернай палітызаванасці (у адрозненне, скажам, ад Варшавы, дзе палітыкай часам, здаецца, наэлектрызаванае паветра). Адчуў нейкую разьянволенасць месцічаў, свабоду як адсутнасць напружаньня. Але гэта, хутчэй, звязана з тым, што Кіеў — горад нашмат бліжэйшы да поўдню, чым Менск. Не Адэса, зразумела, і ня Крым. Пальмаў і апельсінаў на вуліцах няма. Але маладыя людзі на Храшчаціку з малпамі на руках (мінакам прапануецца сфатаграфавання зь імі на памяць за грошы) падабенства з краінай

СЯРГЕЙ ГРЫЦ

Поўдню дадаюць.

Зсталася адчуваньне места, якое віруе, але нікуды не сьпяшаецца, жыве, але не працуе на знос, весяліцца, але без гістэрык і надрыву. Лаецца бяз дай прычыны, але й бяз злосьці.

Дваццаць хвілін на Храшчаціку

Другім разам я патрапіў у Кіеў зусім нядаўна — у час апошніх «майданаў» у падтрымку й супраць пануючай кааліцыі.

У першыя ж хвіліны — амаль дэжавю. Купка юнакоў зь бел-чырвона-белымі сьцягамі, азіраючыся на ўсе бакі, пераходзіць вуліцу. Азірацца няма чаго. Нідзе паблізу не відаць амонаўцаў. Іх увогуле амаль нідзе ў цэнтры не было відаць.

У асноўным трапляліся людзі не з дручкамі, але зь вярбою ў руках — зь выпадку вербнай няззелі.

(Калі верыць расейскім ды беларускім тэлеканалам, у Кіеве на той момант павінная была распачацца на вуліцах ледзьве не грамадзянская вайна. Пры гэтым ОРТ звычайка хлусіла: казала, што на мітынг за апазыцыю выйшлі 10 тысяч чалавек, а «за Януковіча» — 20. Насамрэч, за Януковіча на той момант выйшлі 15, а за апазыцыю — у разы болей).

Паколькі не было ў гэтай паездцы нейкіх надзвычайных абставінаў, дык зьнікла «смуга». Праявіліся,

сталі больш выразнымі дэталі, як бы дадалася рэзкасьці. А галоўнае — для мяне ўлучыўся гук. Кіеўцы загаварылі на розныя галасы. Пераважна па-ўкраінску. Дакладней, так: калі бачыш на Храшчаціку прыстойна апранутых, культурнага выгляду людзей сярэдняга веку — яны амаль абавязкова гавораць па-ўкраінску. Калі гэта маладзёны з больш-менш тупым выразам твараў, апранутыя ў спартовыя куртки з надпісам «Россия», то можна не сумнявацца, што й гавораць яны па-расейску.

Давялося пачуць, як жанчына зьвярталася ў размове да сваёй таваркі па-расейску, а тая адказвала па-ўкраінску. Варыянт, які амаль немагчыма ўявіць у Менску. Гэта наконт галерантнасьці.

Кінулася ў вочы і тое, што завецца сацыяльным расслаеньнем. У цэнтры шмат можна сустрэць жабракоў, алькаголікаў, бедна апранутых людзей вясковага выгляду. Але шмат і добра апранутай публікі. А шыкоўных аўто больш, чым у сталіцы Беларусі. За нейкія дваццаць хвілінаў гуляньня ў цэнтры ля майдану Незалежнасьці мой спадарожнік налічыў ажно восем «хамэраў».

Пад зямлёй (у пераходах) шмат сьмецьця й бруду — там ідзе сваё «андэграўнднае» жыцьцё. На версе ў цэнтры, як і ў Менску, чыста.

На самым майдане акурат разьбіралі канструкцыі сцэны, дзе

напярэдадні выступалі «бютаўцы» з «нашаўкраінцамі». Можна было чарговы раз палюбавацца славутай плошчай, яе незвычайнай архітэктурай. Успомнілася, як адзін з расейскіх журналістаў, прыстойны ў мінулым хлопец, зрабіў нядаўна на заказ тэлефільм пра масонаў і розныя масонскія «штучкі». Дык вось, Майдан, паводле гэтага фільму, — таксама дзецішча масонаў (галоўным іх сымбалам у дадзеным выпадку названы знакамiты глёбус на плошчы). Іхным уплывам і тлумачыцца «аранжавая рэвалюцыя», быццам бы прыдуманая на Захадзе ворагамі праваслаўнай цывілізацыі.

Вырываць нейкія асобныя дэталі з агульнага архітэктурнага кантэксту Храшчаціку — справа безнадзейная. Кантэкст гэты можна назваць эклектыкай. Але гэта таксама не тлумачыць шарму месца. Тут ёсьць і пампэзныя дарэвалюцыйныя будынкi, і ня менш пампэзныя савецкія гмахі. Чаго варты адзін толькі манумэнтальны будынак гарадзкой рады! Але ў цэлым — вось дзіва — уражаньне сучаснага эўрапейскага гораду. У параўнаньні з тымі вядомымі маскоўскімі хмарачосамі ўкраінскія шмат'ярусныя «тарты» чамусьці не падаюцца чымсьці адыёзным. Тое ж тычыцца й ўнутранага афармленьня мэтрапалітэну. У першы момант сваім багацьцем яно таксама нагадвае маскоўскі мэтрапалітэн. Але кіеўскі цалкам пазбаўлены налёту імперскасьці і савецкасьці. Празмернасьць і мудрагелістасьць дэкору, жаданьне ўразіць — так. Але не надменная халоднасьць нейкага сакральнага храму савецкай эпохі.

Пышнасьць (не напышлівасьць) падаецца характэрнай рысай Храшчаціку. Па якім хочацца гуляць і адчуваць сябе сваім сярод сваіх. Развагі на архітэктурныя тэмы лепш пакінуць прафэсіяналам. Кіеў забірае ў палон не сваімі маштабамі, не архітэктурай і не раскошай. Гэта месца, дзе адчувацца жыцьцё. Гэта жыцьцё эўрапейскага гораду зь вялікім мінулым, накіраванага ў будучыню. І ніякай грамадзянскай вайны ў бліжэйшы час тут не чакаецца.

Селёдзец па-беларуску

Культавы прадукт. Піша Алесь Белы.

Кажучы пра «адраджэнне беларускай культуры», звычайна маюць на ўвазе нейкія «вялікія рэчы» і «вялікія справы». Але ці ж ня ёсць прыкметамі нармальнай нацыі менавіта рэчы простыя, звычайныя? Драбязя, якая сваімі традыцыямі сягае ў часы нашай дзяржаўнай самастойнасці, калі наша культура не была ўніфікаваная з расейшчынай і «саўком»?

Ці існуюць нейкія асаблівыя «беларускія» селёдцы? З гледзішча дыятолага ці іхтыёлага, «нашыя» селёдцы нічым ня розняцца ад тых, якіх ядуць жыхары Расеі, Польшчы ці Прыбалтыкі. На іхныя і нашыя сталы, як і пяць ці нават сем стагоддзяў таму, селёдцы трапляюць з Балтыкі ці Паўночнай Атлянтыкі. Па «нацыянальнасці» нашы селёдцы заўжды былі нямецкімі, галляндзкімі, швэдзкімі ці шатляндзкімі.

Аднак доўгі час гэтая сышпная рыба займала важнае месца ў нашай кулінарыі і нават у эканоміцы. Гэтая сымбалічнасць пакінула сляды і ў выяўленчым мастацтве, і ў літаратуры. Вось у

гэтым сэнсе і можна казаць пра «беларускага селёдца» — ня як пра біялагічнае паняццё, а як пра культурны фэномэн.

Але ці існуе агульнапрызнаны стандарт «беларускага селёдца»? Якая са старадаўніх страваў зь селёдца «самая нашая» — селёдзец зь цяляцінай, селёдзец смажаны ды паніраваны, бульба, фаршыраваная селёдцом, катлеты зь селёдца, ячня зь селёдцом?

Мода на селёдцоў найперш апанавала палякаў, бо яны мелі выхад да мора. Але і нашыя продкі пазнаёмліліся са смакам балтыйскага селёдца таксама досыць рана. Пэўны час фактычную манаполію на гандаль селёдцамі на Балтыцы мела нямецкая Ганза, якая трымала сваю факторыю і ў Полацку. Дзвіна была шляхам, па якім селёдцы праз Рыгу трапілі на Беларусь. А пазней таксама і па Нёмане, з Прусіі. У XIII і XIV ст., падчас бесперапынных войнаў з крыжакамі, гэты імпорт быў нестабільны. Толькі пасля перамогі пад Грунвальдам, калі вайна зь немцамі са-

ступіла месца міру, імпорт селёдцоў набыў стабільны характар. Нездарма М. Улашчык адзначае, як у 1916 г., калі немцы перарэзалі ўсе выходы да балтыйскага гандлю, селёдцы ў беларускай вёсцы зьявіліся. І дагэтуль селёдцы трапляюць да нас галоўным чынам з былога Кёнігсбэргу-Каралёўца, Рыгі ды Лібавы-Ліенаі.

Чаму менавіта селёдзец, а не якая-небудзь іншая рыба, набыў такую вялікую папулярнасць? Проста таму, што гэта самая распаўсюджаная на Балтыцы і ў Паўночным моры і досыць лёгкая ў здабыванні рыба. Легенда прыпісвае пэўнаму галляндцу Вілему Бейкельсону вынаходніцтва, каля 1350 г., спосабу хуткага патрашэння селёдцоў, іх засолкі і шчыльнай укладкі ў бочкі проста на караблі. Адсюль і паходзіць выраз: «набіцца, як селёдцы ў бочку». Такі спосаб рэзка зьменшыў выдаткі на прамысловую здабычу, засолку і транспартаваньне і зрабіў селёдца рыбай таннай, даступнай ледзь не беднякам.

У 1697 г., калі мінімальны штодзённы заробак наёмнага працаўніка ў Магілёве складалаў 12—15 «асмакоў» (грошай), самы танны селёдзец каштаваў 2 «асмакі». То за штодзённы заробак некваліфікаванага гараджаніна можна было купіць 6—7 селёдцоў (1,5—2 кг) — наўрад ці меней, чым сёння. Мясоцы, вялаўлены тут жа пад Магілёвам акунь каштаваў 2,5 асмакі, 1 лешч — 24 асмакі, 1 пчупак — 20 асмакоў. У пераліку на кіляграм акунь атрымліваўся разы ў два таннейшы, але селёдзец усё ж заставаўся вельмі даступным — адзінай марской рыбай, на працягу стагоддзяў вядомай сярэдняму беларусу. Гэтыя самыя танныя, па 20 асмакоў за дзясяткаў у цэнах 1697-га, селёдцы называліся «простымі». Г.зн. вялаўленыя недзе побач, ля Каралёўца, Рыгі ці Торуні. «Галляндэрскія» (галляндзкія) ці «шкоцкія» (шатляндзкія) каштавалі ў 1,5 раза даражэй, 30 асмакоў, ці адзін залаты, за дзясяткаў. Бо іх жа і лавілі, як правіла, у Атлянтыцы, на якой-небудзь

Гісторыя ад Галіны Войцік, дачкі Зоські Верас

«На рынку Гале ў Вільні гандляркі практычна ўсе былі жыдоўкі. Я лшчэ памятаю, хадзілі мы там неяк з мамай, нечага шукалі. Прадае гандлярка-жыдоўка селёдцы з бочкі. Ведаеце, такія вялікія бочкі, селёдцы там плаваюць у лёку. Ну, а селянін, які там побач нешта прадаваў, узяўся закусваць, бярэ хлеб, цыбулю і так у бочку гэтую макае. Дык яна яму: «Ой, ласун, ласун!»

У Беларусі 10 тысяч даляравых мільянераў

У Беларусі ня менш за 7-10 тысяч даляравых мільянераў, заявіў старшыня праўлення «Прыорбанку» Сяргей Касыцочэнка. Грамадзтву вядомыя адзінкі: тэнісіст Максім Мірны, хакеіст Руслан Салей. Ніводзін дзяржаўны чыноўнік ці бізнэсовец у сваім багацці пакуль не прызнаўся. «Прыорбанк» хоча прыцягнуць сродкі беларускіх мільянераў на рахункі. Пакуль у «Прыорбанку» толькі два рахункі, на якіх больш за мільён даляраў.

МБ

Піва перавядуць у разрад цывілізаванага

Сёлета ў летніх кавярнях і ятках у цэнтры гораду піва прадавацца ня будзе. Знікне гэты напой і з латкоў вынаснага гандлю. Гэта прапанова старшыні Менгарвыканкаму Міхаіла Паўлава. «Вулічны гандаль у сталіцы перавялі ў разрад цывілізаванага, тое самае

трэба зрабіць і зь півам, — загадаў Паўлаў. — Сёлета мы не павінны даваць дазволу на продаж гэтага напою ў палатках і на латках. Гарбату, каву, сокі, мінэральную ваду — калі ласка, рэалізоўвайце».

Паводле «Мінск-навіны»

Экстранныя службы — па новых нумарах: 101, 102 і 103

У ноч з 30 на 31 сакавіка тэлефонныя нумары экстранных службаў «01», «02», «03» і «04» зьмяніліся на «101», «102», «103» і «104». Таксама зьмяніліся і ўсе двух- і трохзначныя тэлефонныя нумары, якія пачыналіся з нуля: замест «0» трэба цяпер набіраць «1». Да прыкладу, замест «009» трэба набіраць «109».

МБ

Журавіны дабылі да Вялікадня

Такое здарэцца ня часта. Прыйшла вясна, і палешукі

падаліся на балота ў журавіны. Як правіла, гэтыя ягады збіраюць восеньню. А сёлета зіма стаяла коратка. Многа ў каго ў садах пад сьнегам захаваліся нават ягады-паданкі. Дзяржаўны дазвол на збор журавін дзейны да 12 красавіка. З восені журавіны цьвярдзейшыя, але вымаражаныя — не такія кіслыя.

МБ

Патрыманы аўтамабіль пад выглядам новага

Грамадзкае аб'яднаньне «Абарона спажыўца» зафіксавала выпадак продажу адным з буйных дьлераў патрыманага аўтамабіля пад выглядам новага. Пра гэта паведаміла старшыня ГА «Абарона спажыўца» Ірына Канапіцкая 3 красавіка. Паводле яе інфармацыі, згодна з рапэньнем суду ТАА «Аўтапрамсэрвіс», афіцыйны дьлер «Рэно» ў Беларусі, заплаціў штраф 230 млн рублёў у даход дзяржавы.

АГ

Упала з шостага паверху і не разьбілася

«Дзецям Бог сьцеліць», — тлумачаць гэты пуд дактары. 5-гадовая Аніта выпала з акна на 6-м паверсе інтэрнату на вуліцы Грышына ў Магілёве. Яна разарвала адно лёгкае, але

гэта лекары абяцаюць вылечыць.

Паводле «Звязды»

Навукоўцы навучыліся зьмяняць групу крыві

Навукоўцы вынайшлі спецыяльны тып фэрмэнтаў, з дапамогай якіх можна стварыць унівэрсальную кроў. Яна прыдатная да пераліваньня пацыентам любой групы крыві. Дасьледчая група ўжо з посьпехам правяла клінічныя тэсты на пацыентах.

Вольга Данішэвіч

Палякі прадалі беларускі мэтэарыт

На польскім інтэрнэт-аўкцыёне «Allegro» прадалі Брагінскі мэтэарыт. Паводле інфармацыі прадаўца, мэтэарыт быў знойдзены ў Беларусі ў Брагінскім раёне ў 1968 г. Важыць ён каля 35 грамаў. Памеры — 57x37x4 мм.

ВД

Школьнік выратаваў траіх дзяцей

Аляксей Кандраценка вынес малых з хаты, якая загарэлася праз гульні з запалкамі старэйшага трохгадовага хлопчыка.

31 сакавіка гаспадыня хаты ў вёсцы Хальч адышла з дому на кароткі час па справах. Дзецям трапіліся пад руку запалкі — пажар пачаўся з кухні.

Дзевяціклясьнік А. Кандраценка заўважыў пажар і кінуўся ў дом, а суседка дапамагла яму выбіць дзьверы. Хлопец знайшоў малых у самым дальнім пакоі і вынес іх на вуліцу.

Сам хлопец — сірата, жыве ў роднай цёткі. Вучыцца добра, на сямёркі, ня мае шкодных звычак і займаецца боксам.

Радзьё Рацыя

Грузія ўрачыста перазахавала парэшткі першага прэзыдэнта Зьвіяда Гамсахурдзія ў Пантэоне грамадзкіх дзеячоў і пісьменьнікаў.

ПАДВОДНЫЯ ПРЫГОДЫ (заканчэньне)

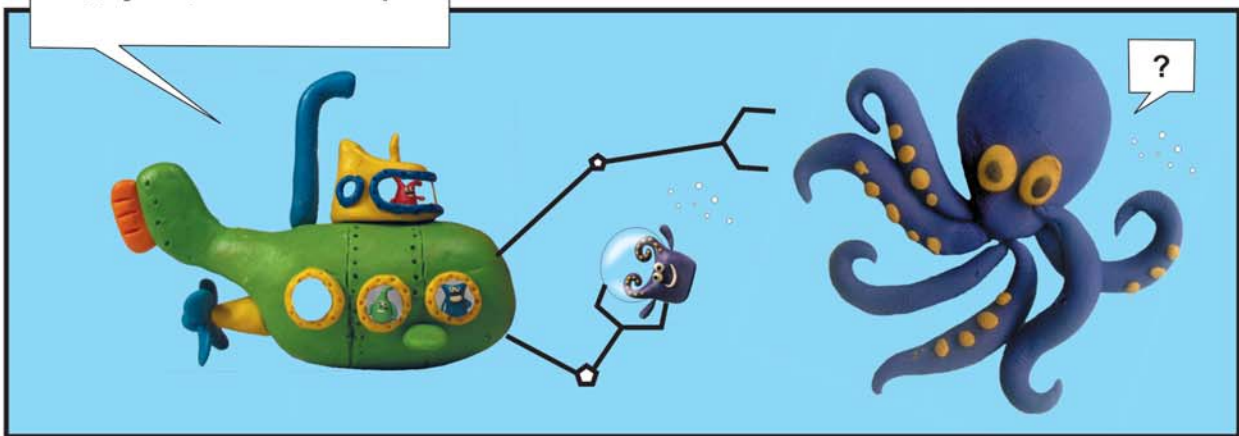
Сябры забралі
пірацкі скарб
на падводную
лодку

Сябры! А вам не здаецца,
што мы на кагосьці забыліся ?

Гэй ты, асьміног!
Адпусьці нашага сябра!

Ну вось, так заўсёды!
А я проста хацеў пагуляцца...

Нарэшце, сябры паплылі дадому разам
са скарбам, а асьміног узмахнуў ім на
разьвітаньне шчупальцамі....

Капітан Танакэ ©

20 КРАСАВІКА 19.00
МААЯ ЗАЯК/З МЕНСК

22 КРАСАВІКА
14.00 - 22.00 КЛЮБ СТЭП

ДУДАРСКІ
ФЭСТЫВАЛЬ ДУДЫ
ФЭСТ

БЕЛАРУСКІЯ, ПОЛЬСКІЯ, ЛІТОВСКІЯ, ЛАТЫСКІЯ,
ШАТЛАНДЗКІЯ, ГАЛІСІЙСКІЯ І НЯМЕЦКІЯ ДУДЫ

"Стары Ольса", "Келіх кола", "Тэстамэнт", "Капэля Алеся Лася",
"Літвінтроль", "Кудзьмень", "Ліцьвінскі хмель" (Беларусь),
"Дудзяжы Велькопольскі" (Польшча), "Мозаік" (Польшча),
"Выдрага" (Літва) і шмат інш.

т.: **649-08-88, 766-24-25** Ір ПОЛЬСКИ ИНСТИТУТ У МЕНСКУ

ад 25 сакавіка – новыя частоты, хвалі

06:00-08:00	7115 9635	41 М 31 М
18:00-20:00	9725 15215	31 М 19 М
20:00-22:00	7115 15215	41 М 19 М
22:00-24:00	7115 9750	41 М 31 М

радыё свабода

Тэл. (017) 266 39 52
СМС 391 22 24
svaboda@rferl.org
п/с 111, Менск, 220005, Беларусь
Vinohradská 1, Praha 11000 CZ

612kHz/490м сярэднія хвалі

www.svaboda.org

КАНЦЭРТ**Акустычны канцэрт**

7 красавіка па адрасе вул. Варвашэні, 8 з 14-й да 17-й — акустычныя выступы Касі Камоцкай, Зьмітра Бартосіка, Юр'я Несьцярэнькі, Андрэя Хадановіча (з прэзэнтацыяй іх апошніх дыскаў і кніг) разам з падвядзеньнем вынікаў конкурсу працаў навучэнцаў «Беларусь у эўрапейскім кантэксьце».

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ**Фантан**

Фантан (Fountain)

ЗША, 2006, каляровы, 96 хв.

Рэжысэр: Дарэн Аранофскі

Ролі выконваюць: Г'ю Джэкман, Рэйчал Ёэйз, Марчэла Бэзіна, Аляксандар Бісьпінг, Кліф Кертыс, Шон Гулет

Жанр: Фантастыка-мэдытацыя

Адзнака: 6 (з 10)

Навуковец Томі спрабуе знайсці лекі, каб выратаваць хворую на рак жонку. Жанчына тымчасам складае кнігу пра канкістадора, які шукае Дрэва жыцця, а ў далёкім прышлым касманаўт-будыст вандруе да вытокаў існага.

Экспэрымэнтатар Дарэн Аранофскі пасля шалёнага трызьненніка «Пі» і з захапленнем успрынятага моладзьдзю «Рэквіему аб мары» зрабіў халаднаватаю фантастыку-мэдытацыю. Гэтая фантастыка даволі нестандартная.

Карціна дэманструецца ў менскім Доме кіно.

Андрэй Расінскі

ГОД ПАЭЗІІ**МІКОЛА ЯЎМЕНЕНКА**

П'яніца прасьліцца
Дурань жа — ніколі.
Ліумпэн не баіцца
Яшчэ горшай долі.

ІГАР ВЯСЯЛУШКА**БАЦЬКАВА КАЛЫХАНКА**

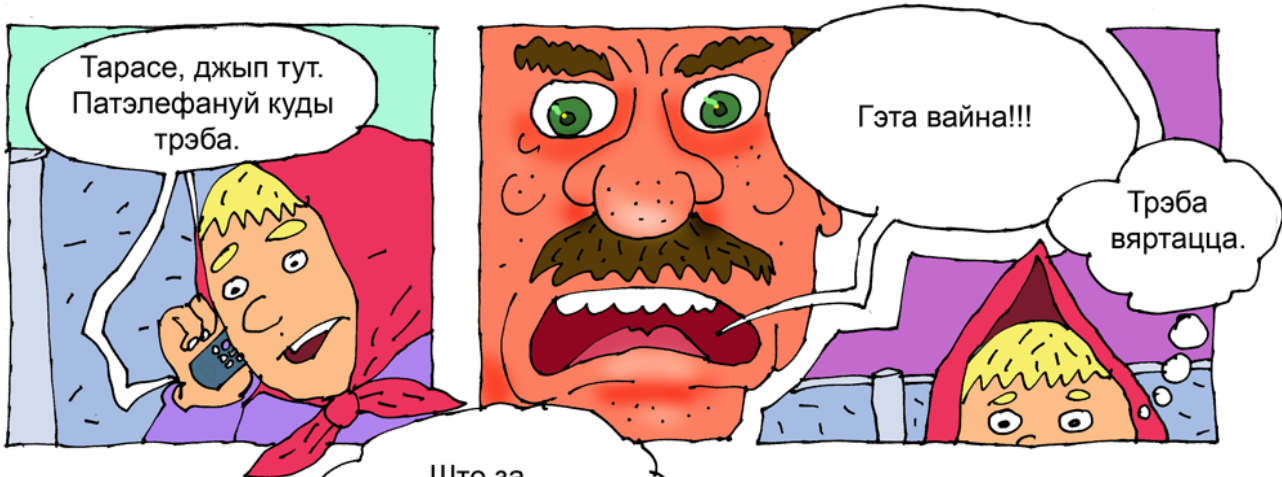
Сьпі, сыночак, люлі-люлі,
Пакуль дома ў матулі.
Сьпі, маленькі, ляж на бок.
Аддамо цябе ў садок.

Выхавацельніца там
Малых ставіць па кутам.
Не пакорміць цябе з лыжкі,
А прымусіць гартаць кніжкі
Без малюнкаў і без здымкаў.

Дзеці забяруць машынку,
Адламаюць ёй калёсы —
Вось пачатак твайго лёсу,
Месца зьдзекам і пакуце.
Божы дзень стаяць у куце!

І так, сынку, ўсё жыццё,
(Ажно ў грудзях калацьцё) —
Школа, войска, інстытут...
Напакутуешся тут.

А наразе сьпі, сыноч,
Хутка аддамо ў садок.

Вясёлыя карцінкі

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

У Палацы мастацтва адчынілася выстава суполкі «Пагоня». Старонка 19.

Перазагрузка Беларусі

Беларусы робяць поспех за поспехам у стварэнні нацыі. Пра новую культурную сытуацыю піша Сяргей Богдан. Старонка 3.

ПРывАТНЫЯ АВЕСТКІ

ПАДАРОЖЖЫ

Зьміцер Каспяровіч запрашае ў сяброўскае падарожжа 8 красавіка: Ішкальдзь—Вольна—Сталовічы—Косава—Ружаны—Сынкавічы—Слонім—Жыровічы. 15.04—17.04: Уроцлаў—Сьвідніца—Явар—Ксэнж. 29.04—30.04: Вільня—Меднік—Трокі. Т.: 622-57-20, 509-12-16, 110-19-28, 573-88-17, 017-292-54-58

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву», проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас. Адначасова Рэдакцыя зьвяртаецца з просьбай ахвяраваць на выданьне. Дэталі — **старонка 17.**

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

3 Наваградзкага павету. Па нашых валасьцёх рассялаецца шмат чарнасоценных газэт: «Россія», «Мінское слово» і другія. Усе гэтыя газеты хочучь навярнуць мужыкоў да старых парадкаў. Дзівяцца нашы мужыкі, за якую гэта ласку ім усюды без грашэй газэты пручы: то поп у царкве газэты раздае, то пісар ў воласьці ў руку совае. Мужыкі бяруць газэты і носяць іх у краму да Соркі, а яна за кожныя дзеве газэціны дае аркуш паперы на папяросы, і мае карысьць, бо гэтыя такія вялікія, што адною можна паабварочаць паўпуды селядцоў.

ЗА БЕЛАРУСЬ!

Савасьцянава рашэньне

Вінцука Вячорку прызналі вінаватым, але не ўкаралі.

Судзьдзя Людміла Савасьцяня прыняла да ўвагі паказаныя сьведкаў — байцоў спэцназу міліцыі і прызнала Вінцука Вячорку вінаватым у дробным хуліганстве (нецэнзурная лаянка). Аднак, паколькі, зь ейнага гледзішча, парушэньне малазначнае, яна не прызначыла ніякага пакараньня.

Той самы вынік меў суд над Сіўчыкам.

Палітыкі былі затрыманыя ў адзін дзень у розных месцах гораду ў часе падрыхтоўкі да святкаваньня Дня Волі. Прычым В.Вячорку затрымалі ля дзвярэй уласнай кватэры, калі ён вёў дачку са школы.

Палітыкам застаецца суцяшацца тым, што яны на рахунку судзьдзі Савасьцяня першыя. Ёй ужо забаронены ўезд у Эўрасаюз — папярэднія прысуды былі не настолькі Саламонавы.

Мікола Бугай

Сяльбус Брус. «Наша Ніва». №14. 1907

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі
шэф-рэдактар
фотарэдактар
галоўны рэдактар
мастацкі рэдактар
заснавальнік

Наста Бакшанская
Андрэй Дынько
Арцём Лява
Андрэй Скурко
Сяргей Харэўскі
Мясцовы фонд выданьня
газэты «Наша Ніва»

выдавец
Прыватнае прадпрыемства
«Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/с 537

**Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.**

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Сьсылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасці за зьмест рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне аб рэгістрацыі прыярытэтнага выданьня №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р 3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.

Наклад 2241. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 04.04.2007.

Замова № 1893.

Рэдакцыйны адрас: Калектарная, 20а-112.